

Avstrija kot zaščitna sila Južnih Tirolcev: glede pravic bodo „izenačeni“ z Avstriji!

- Avstrija se slej ko prej zaveda
- svojih nalog kot zaščitna sila
- južnotirolske narodne skupine.
- V dunajskem parlamentu namreč pripravljajo zakon, ki bo
- vsekakor veljal kot merilo avstrijskih odnosov do nemške
- in ladinske manjšine v Južnem
- Tirolu: s „pristnimi“ Avstrijci
- bodo „izenačeni“ glede pravic.

Položaj v bocenski pokrajini, vprašanje železniških povezav in predvsem nedavni avstrijski zakonski predlog, ki so ga podpisali predstavniki treh v dunajskem parlamentu zastopanih strank, o skrajni popolnem izenačenju pravic italijanskih državljanov nemškega ali ladinskega porekla s stalnim

bivališčem na Južnem Tirolskem, so bile glavne točke razprave na sestanku v ponedeljek v Innsbrucku. Konference ali bolje (kot je uradni naziv) „Sestanka odbora za stike med Severno in Južno Tirolsko“ so se udeležili delegati Südtiroler Volkspartei s predsednikom Magnagom in predstavništvo tirolske deželne vlade, kateremu je načeloval deželni glavar Wallnöfer. Zanimivo je, da je bil isti dan v Innsbrucku tudi avstrijski zunanji minister Willibald Pahr, ki se je ob koncu razgovorov sestel s predsednikom SVP Magnagom.

Predlog za izenačenje pravic („Gleichstellung“) nemško ali la-

dinsko govorečih Južnotirolcev z avstrijskimi državljani, vsaj na nekaterih področjih, je sprožil val polemik ne le v Bocnu, temveč tudi v Rimu. V nekaterih političnih krogih, in to ne samo italijanskih, trdijo, da gre za diskriminacijo, z Dunaja pa odgovarjajo, da ima predvsem na podlagi pariške pogodbe Avstrija vso pravico, nuditi jezikovnim skupinam izven njene meje kakršnekoli olajšave.

Novi zakonski predlog, ki nosi podpis poslancev Reinhardta (SPÖ), Ermacore (ÖVP) in Stixa (FPÖ), sestoji iz uvoda in pet paragrafov. Prvi člen izrecno poudarja, da zakon velja „za osebe, ki pripadajo nemški ali ladinski jezikovni skupini, rojene v bocenski pokrajini in ki so med zadnjim ljudskim štetjem (leta 1971) potrdile pripadnost eni ali drugi jezikovni skupini ter niso avstrijski državljani. Zakon velja tudi za osebe, ki niso rojene v Bocnu pod pogojem, da je vsaj eden od družinskih članov nemškega ali ladinskega porekla, kar je potrjeno med ljudskim štetjem v bocenski pokrajini.

Po dodatku, ki predvideva dokaz verodostojnosti izjav, členi 2, 3 in 4 predvidevajo možnost zaposlitve teh oseb kot izredne profesorje in univerzitetne asistente v Avstriji in imenovanja v predstavniške organe avstrijskih vseučilišč. Te osebe ne bodo potrebovale za njihovo odvisno ali samostojno delo v Avstriji nobenega dovoljenja za bivanje. Peti člen končno predvideva predložitev zakona pristojnim ministrstvom.

Zunanji minister Pahr je ob tej priložnosti izjavil, da skupno z rimsko vlado proučujejo nov sporazum pospešitve postopkov na področju socialnega zavarovanja, kot so pokojnine in drugo za v Avstriji bivajoče bivše italijanske državljane. Nadalje je Pahr potrdil, da o zakonskem predlogu „o izenačenju pravic“ ni bilo med Dunajem in Rimom nobenega uradnega stika.

bilo 17,7 odstotkov glasov oddanih za samostojno listo. Postavljena Enotna lista naj bi to pozicijo še izgradila.

Na južnokoroškem podeželju se ljudstvo odloča za samostojen nastop:

Enotna lista v Žitari vasi in Hodišah

● Rojstni uri Enotne liste Žitara vas (EL) je bila občinska seja na soba v Miklavčevem prav primeren okvir. Saj je bilo tako morda najbolj jasno povedano, da hoče EL biti demokratična sila, ki — ker je samostojna — interese občanov zares postavlja na prvo mesto. To je sicer delala tudi dozdajšnja samostojna lista, ki jo poznamo pod imenom Občinska skupnost Žitara vas, a vendar je bilo treba političnemu delu dati nekoliko drug poudarek in še boljšo podlago. Ne samo slovenski zaupniki, temveč tudi opazovalci iz drugih taborov so mnenja, da Enotna lista ni le najmočnejša od vseh samostojnih list, ki so v zadnjih letih prosile za zaupanje, temveč so kandidati tudi atraktivnejši od drugih strank. To velja za ves sestav EL.

Nova kvaliteta samostojnega nastopa v Žitari vasi je že v tem, da kandidatna lista EL za prihodnje

nikov, Franca Wedeniga. Le-ta je v svojem stališču do občinskih volitev predvsem opozoril na obstoječe težave, ki so skupne pravzaprav vsem dvojezičnim občinam na južnem Koroškem, — na po-

litvah politično enotnejši pristop, so udeleženci sestanka prepričljivo potrdili s tem, da so se izrekli za formiranje politične volje našega človeka v okviru Enotne liste, ki ji mora biti rešitev gospodar-

Čeprav imajo seveda občine komunalno gledano čisto svoje določene potrebe, so le še druge stvari, ki so ze' o podobne narave po vseh dvojezičnih občinah. Poleg gospodarstva velja to tudi za kulturne dejavnosti domačega človeka, ki jih občinske oblasti vse premalo podpirajo, kar ogroža ohranitev kulturnih vrednot posebno slovensko govorečega prebivalstva.

Na vse to, so dejali zastopniki EL v Miklavčevem, bo za krajevno veljavno moral dati odgovor program EL. Nekakšno vodilno politično linijo EL je nakazal ravnatelj Franc Kukovica, ko je menil, da v občini o važnih zadevah ne bi smeli odločati samo nekateri, da mora EL v občinskih sobi zagovarjati predvsem pošteno politiko, da mora sama biti enotna, kar bo njenim prizadevanjem dalo potrebno politično težo.

EL Žitara vas lahko gradi na močni tradiciji samostojnega nastopanja. To politično gibanje je v zadnjih letih pokazalo svojo moč, pri zadnjih občinskih volitvah je

Martin Hribnik

Jože Golavčnik

skih problemov dvojezičnega prebivalstva prednostna zadeva

Dipl. trg. Jože Habernik

Dir. Franc Kukovica

občinske volitve mnogo bolj upošteva dejanske družbene razmere v občini. Celotna kandidatna lista EL naj bi — to so si v Žitari vasi zastavili kot cilj — kar se da optimalno predstavljala zastopstvo občanov s krajevnega, poklicnega in generacijskega vidika. Da jim je to uspelo tudi že pri zasedbi prvih mest, je videti: 1. Martin Hribnik, nameščenelec v Vinogradov pri Žitari vasi; 2. Jože Golavčnik, kmet iz Zagorij; 3. dipl. trg. Jože Habernik, poslovodja iz Rikarje vasi; 4. Franc Kukovica, ravnatelj ljudske šole v Žitari vasi ter 5. Jože Urch, kmet s Plaznice.

Na sestanku, katerega se je udeležilo lepo število zagovornikov samostojnega nastopa, je Jože Golavčnik, član občinskega predstojništva, pozdravil tudi zastopnika Kluba slovenskih občinskih odbor-

dročju gospodarstva in tu posebno glede delovnih mest. V teh občinah, je dejal, so vodilne stranke v deželi in občinah, zamudile potrebne ukrepe za razvoj, drugače ne bi bili ljudje prav v teh občinah najbolj konfrontirani z nadpovprečno brezposelnostjo, z negotovostjo nadaljnje zaposlitve v domačem kraju. Dogajanje okoli rebrške tovarne in oddajanje delojemalcev pri Leitgebu sta danes vsem zelo konkretna poučljiva primera.

Slabe dohodkovne razmere silijo danes vedno več ljudi v penderstvo z vsemi negativnimi posledicami, kot so odseljivanje, raztrganje skupnosti in odtujevanje domačemu, lastnemu, kar še posebno velja za pripadnika slovenske narodne skupnosti.

Da zahteva ta situacija po dvojezičnih občinah pri občinskih vo-

V Hodišah zaupajo v lastno moč

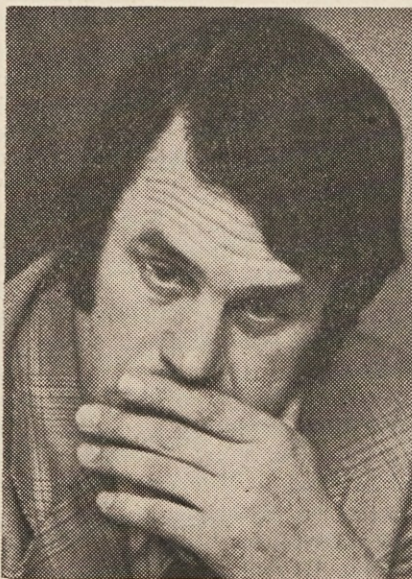
- „Zaupajmo v lastno moč“ je
- bilo hkrati spoznanje in geslo
- zborovanja zaupnikov občine
- Hodiše, ki je bilo na praznik
- Treh kraljev, 6. januarja, v počitniškem domu avstrijskega sindikata ob Habnarjevem jezeru.
- Folti Paulitsch, namestnik občinskega odbornika, je izrekel dobrodošlico navzočim, posebej pa pozdravil predsednika Kluba občinskih odbornikov mag. Filipa Warascha.

Warasch je spregovoril o najnovejših določilih občinskega reda, ki bo tudi manjšim frakcijam olajšal delovanje v občinski sobi oziroma omogočil bolj uspešno kontrolo in soodločanje. Na primeru delovanja slovenskih mandatarjev v drugih občinah, je poudaril potrebo izkoriščanja skupnih izkušenj slovenskih mandatarjev iz vseh občin, kjer samostojno kandidirajo.

Zaupniki so se potem posvetovali o sestavi kandidatne liste. Ker dosedanji slovenski občinski odbornik Janko Schöttl iz starostnih razlogov ne bo več kandidiral, je bilo potrebno izvoliti tudi novega nosilca liste. Folti Paulitsch, namestnik občinskega odbornika, je dal šanso mlajšim, in tako so potem v tajnem postopku izvolili z lističi kandidate ter tudi razporeditev liste.

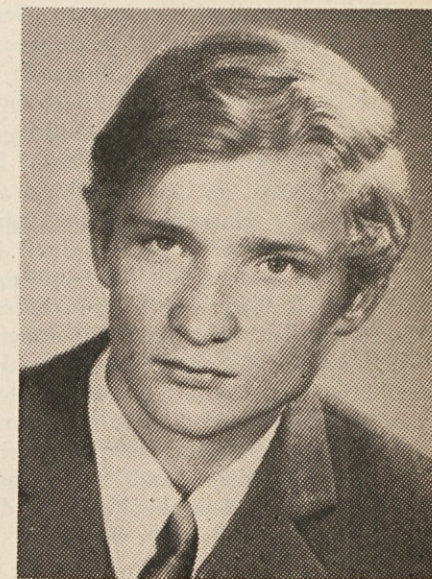
Novi nosilec slovenske liste, ki bo nosila ime Enotna lista Hodiše, je 36-letni Fridi Sabotnik iz Plešerke, kmet in gastronom. Sabotnik je tudi podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev ter aktiven kulturni delavec. Kot gastronom dobro pozna probleme turistične občine Hodiše.

Drugo mesto na Enotni listi ima

Fridi Sabotnik

24-letni Toni Miksche, solastnik grafičnega podjetja. Nadaljnji kandidati: 3. Folti Paulitsch, vodja združnega skladišča; 4. Miha Mothe, 66, kmet; 5. Evgen Sitter, 20, kmečki sin, zdaj pri vojakih; 6. Kristi Tusch, 25, mehanik; 7. Ludwig Zwander, 41, nameščenelec in kmet; 8. Toni Aichholzer, 48, kmet; 9. Tilka Loibnegger-Markitz, 22, nameščenka; 10. Anton Tusch, 48, kmet.

Toni Miksche

Vietnam, Kampučija: zgodovinska ozadja in igra vseh treh velesil

Ko so postala nasprotja med Vietnamom in Kampučijo zadnje dni leta 1977 javna, se je pred kaj presenečeno svetovno javnost postavilo vprašanje: je konfliktna situacija med državama, ki sta pred kratkim dobojevali skupni boj, posledica tujih intrig, ali so nasprotja lokalne narave in zgodovinsko pogojena.

Večina opazovalcev meni, da je prvotni konflikt med deželama zgodovinsko pogojen. V tej zvezi segajo nazaj v zgodovino, ko je bilo khmersko kraljestvo v raznih obdobjih spričo notranjih razprtij ogroženo od Tajske, pa se je spričo svoje notranje slabosti obračalo na Vietnam kot zaveznika proti tajskem pritisku, ta pa je kot cenno svojemu zavezništvu pomikal khmersko mejo vedno bolj proti zahodu; v nekdanjem južnem Vietnamu je danes okrog 600 do 800 tisoč Krom-Khmerov. Toda to so razprtije, ki izvirajo „iz fevdalnih časov“.

Francoska kolonizacija, ki je razdelila Indokino na tri upravna področja — Vietnam (ta je bil upravno razdeljen na Končinčino, Asam in Tonkin), Laos in Kambodžo — je uveljavila svojo politiko.

Princ Sihanuk, ki so ga leta 1941 Francozi postavili za kralja Kambodže, namesto njegovega deda kralja Sisowatha Monivonga, je 12. marca 1945 proglasil neodvisnost Kambodže, takrat še pod japonsko okupacijo. Ko so oktobra istega leta britanske čete vkorakale v Phnom Penh, potem ko so pregnale Japonce, so izročile oblast Francozom, ki so obnovili kolonialno oblast. Po ženevski konferenci 1954 dobi Kambodža popolno neodvisnost. Naslednjega leta se Sihanuk odpove prestolu v korist očetu Norodomu Suramitu in ustanovi stranko „Sangkum“, po kraljevi smrti 3. aprila 1960 pa postane na podlagi ljudskega referendumu šef države (ne kralj) in se kot tak naslednjega leta udeleži prve konference neuvrščenih v Beogradu.

Neuvrščena politika, ki jo je Sihanuk striktno izvajal, je prihranila Kambodži vojno viroh v Indokinii, dokler ga ni 18. marca 1970 zrušil od CIA organizirani puč Lon

Nola. V tem, relativno mirnem obdobju je s privoljenjem njegove vlade redno funkcionirala tako imenovana „Ho Ši Minhova pot“, po kateri so se južnovietnamski borci FNO preko Laosa in Kambodže oskrbovali z vsem potrebnim. Kaže, da je že takrat prihajalo do lokalnih sporov in spopadov z Vietnamci; po kamboški verziji zato, ker so se Vietnamci obnašali, kot „da bi ne bili gostje“.

Puč je zatekel Šhanuka v Evropi. Preko Moskve je odletel v Peking, odkoder je pozval khmersko ljudsko k oboroženemu odporu in 5. maja 1970 ustanovil kraljevsko vlado nacionalne enotnosti (GRUNK). Dve leti pozneje je kot šef khmerske države obiskal Romunijo, Albanijo, Jugoslavijo, Alžirijo in Mavretanijo, leta 1973 pa je na konferenci neuvrščenih v Alžiru zastopal svojo državo.

Osvobodilna vojska, ki je bila načelno podrejena GRUNK, je 17. aprila 1975 osvobodila Phnom Penh. Padec Lon Nolovega režima je obeležil obnovitev kamboške neodvisnosti in suverenosti.

Vietnamski viri navajajo, da je prišlo do prvih resnih spopadov takoj po osvoboditvi, ko so kamboške sile zasedle otočka Phu Quoc in To Chu, za katera vietnamska stran trdi, da pripadata Vietnamu. Obe strani sta se sporazumeli, da ustanovita mešano komisijo, ki bo reševala vsa sporna vprašanja. Vendar se konfliktno ozračje očitno ni poleglo, kajti sredi leta 1976 je Kampučija prekinila sodelovanje v mešani komisiji. V začetku 1977 so zahodni poročevalci že poročali, da postaja položaj „vroč“; navajali so, da je vietnamski general Giap inspiciral vietnamske čete v Laosu, da je prišlo do spopada s Kambožani pri kraju Xa Mat in da je v tem spopadu sodelovalo več divizij. Ta poročila so bila v Hanoju komentirana kot „čista izmišljotina“ in so kot taka bolj ali manj obveljala v zavesti svetovne javnosti, dokler ni Kambodža 31. decembra 1977 uradno prekinila diplomatskih odnosov z Vietnamom.

„Ne gre za obmejna, marveč za politična vprašanja,“ so pojasnje-

vali v Phnom Penhu. V poznejšem razpletu so postale obtožbe z obeh strani bolj konkretne. Pol Lot je obtožil Vietnam, da skuša z zarotami zrušiti legitimno vlado v Phnom Penhu in da hoče v Indokinii „en narod in eno državo“, v Hanoju pa so obtoževali Kampučijo za izzivanje incidentov že med osvobodilno vojno, in nedvoumno opredelili kampučijsko pozicijo: „Če Kampučija napada Vietnam, počne to zato, ker neka sila ne mara, da bi se revolucionarni vpliv Vietnama razširil v Aziji...“ Prvič je bila posredno citirana Kitajska.

Radijska postaja „Glas Kampučije“ je 26. junija lani prvič omenila zaroto, ki da jo je koval „Vietnam skupaj s CIA“. Radijska postaja je navedla tudi imena 4 oseb, ki naj bi bile člani CK vietnamske partije, ki da so jih skupaj s kampučijskimi zarotniki aretirali v Kampučiji. Prvič so v Phnom Penhu navedli tudi cilj zarote: vzpostaviti „osvobodeno ozemlje“ na območju Kompong Chama in Svay Rienga, od koder naj bi kampučijski zarotniki ob vietnamski podpori delovali proti vladi v Phnom Penhu.

Opazovalci iz sosednjih „političnih laboratorijev“ so na podlagi novic „Glasa Kampučije“ in na podlagi izpovedi khmerskih beguncev, ki so prišli v Tajske, rekonstruirali „labilna obdobja“ v khmerskem vrhu: v začetku 1978 je prebегnil v Vietnam Ear Soth, bivši politični komisar kampučijske vojske in vrsta drugih vojaških osebosti, ki jih je Phnom Penh označil za izdajalce. Kot v čistki leta 1977 je tudi tokrat šlo za osebnosti, ki so bile „vezane na vietnamsko politiko“.

V tem času je radijska postaja Hanoi začela vse pogosteje poročati o uporih proti vladi v Phnom Penhu. Poročanje se je stopnjevalo z navajanjem uspehov, ki da jih dosegajo uporniki, in s citiranjem osebnosti, ki so se pridružile uporu. Iz teh poročil je bilo razbrati, da gre za upornike, ki so pobegnili iz Kampučije, in za Khmere, ki prebivajo v južnem Vietnamu, in so se pridružili uporu. Radijska postaja Hanoi je od poročanja o uporu prešla k pozivanju k uporu.

To spoznanje je dokončno prevladalo 3. decembra lani, ko je radijska postaja Hanoi sporočila, da je bila „nekje na osvobojenem ozemlju“ ustanovljena Združena fronta nacionalne rešitve Kampučije, ki je v 19 točkah svojega programa jasno povedala, da je njen cilj, zrušiti vlado v Phnom Penhu in prevzeti oblast. Dvaindvajset dni pozneje — 25. decembra — se je na štirih točkah odprla 120 do 150 kilometrov široka fronta in 2. ja-

nt
naš tednik

zanesljiva
informacija
iz prve
roke

nuarja je bilo očitno, da kampučijska vojska ne bo vzdržala sunka vietnamskih oklepnih divizij.

Po padcu Phnom Penha vidi svetovni tisk ogrožen svetovni mir, ker je Kitajska, ki velja za zaščitnico Kampučije, dobila pred vsem svetom kľofuto od Sovjetske zveze, velikega brata Vietnama. Kritika velja predvsem ameriškemu predsedniku Carterju zaradi trenutka, v katerem je podpisal sporazum ob vzpostavitvi diplomatskih stikov s Kitajsko. Nobene solze ne jokajo za režimom Pol Lota, vendar vietnamska bilanca človekovih pravic prav tako ne prenese točnejše kontrole.

Važni termini za volitve 1979

Volilni imeniki so prvi dan na vpogled (na vpogledu so 10 dni do 30. 1. 1979)	21. 1. 1979
Končni termin za vložitev volilnih predlogov občinski volilni oblasti	2. 3. 1979
Končni termin za imenovanje volilnih prič	15. 3. 1979
Volitve	25. 3. 1979
Aktivno in pasivno volilno pravico za občinske volitve 1979 imajo vse osebe, ki so na dan 1. januarja 1979 dopolnile 19. leto.	

Aus dem Wilajet Kärnten

Der so wichtige Hafen Triest würde eine Beute der Slawen, wenn nicht die Deutschen die Sprachgrenze bis an die Adria vorzuschieben imstande sein sollten.

Es wäre gut für das Deutschtum, wenn Österreich in der einstigen großen Auseinandersetzung im ersten Treffen stünde; die Ostmarkdeutschen sind schon einmal aus losen Kulturposten unter Führung der Habsburger zu einer Kulturmacht gewachsen. Dieser Werdegang wurde durch die Lösung vom Mutterland unterbrochen! Die Schatten von Königgrätz, die slawische Ziffer und deutsche Unterlassungssünden haben die innere Politik Österreichs in Bahnen gedrängt, welche dem Deutschtum schwere Wunden zugefügt haben... Mögen die Ostmarkdeutschen ihre geschichtliche Bestimmung erkennend handeln, dann kann noch einmal aus deutschen Kulturposten eine einige unüberwindliche Macht bis an die Gestade des mittelländischen Meeres erstehen!

Muß man sich nicht entsetzen über solche Ausführungen eines österreichischen Landtagsabgeordneten!

Hier existiert nur ein Interesse: Das Deutschtum. Wo ist der Feind? die Engländer und die Slawen!

Von einem österreichischen Interesse, das etwa auch die Slawen teilen könnten, keine Rede! Das Deutschtum voran um jeden Preis! Es muß bis Triest alles germanisiert werden, damit — eine erstaunliche Logik — Deutschland ein zweites Ausfallstor gegen England hat! Sind das nicht Klänge vom alldeutschen Verbandstag in Erfurt? Und „aus deutschen Kulturposten sollen sie neuerdings eine einige Macht werden“, was heißt das anderes, als nackten Hochverrat predigen! Solange es ein unabhängiges Habsburgerreich gibt, ist es bloß ein Kulturposten fürs Deutschtum, so eine Art Vorstehhund für Deutschlands Kulturjäger. Es ist keine Kulturmacht, das wird Österreich erst nach der Vereinigung mit Deutschland. Bei slochen Auslassungen wundern sich dann deutsche Parteien, daß die Slawen Österreichs sich in Opposition befinden.

Erwähnen wir noch eine Stimme aus dem deutschnationalen Lager; nämlich den Reichsratsabgeordneten Dober-

nig. Dieser ist ein Kärntner und wird von Deutschen als Kenner des südslawischen Problems gerühmt. Er hat ja auch zweifelsohne das Verdienst, die Deutschen darauf aufmerksam gemacht zu haben, daß es überhaupt ein südslawisches Problem gibt.

Vor einigen Jahren hatte dieser Mann in München einen Ausspruch des Bismarck zitiert, wonach Triest zum deutschen Reich gehöre oder gehören solle. Ferners hatte er auch bei der Entstehung der jungdeutschen Partei Pate gestanden, deren Programm unter anderem besagt, daß den Deutschen der Zugang zur Adria bereitet werden müsse. Da ja doch den Deutschen Österreichs der Weg zur Adria offen steht, so konnte man jedenfalls nur an Deutschland denken. Aber es hinderte dies den Herrn Dobernig nicht im geringsten, zu gleicher Zeit auch Vorsitzender der österreichischen Delegation zu sein.

Im österreichischen Parlament hielt ferners Dobernig am 17. Juni 1913 eine Rede, die folgenden Passus enthält: „Wir glauben, daß die trialistische Gestaltung ein noch größeres Unglück fürs Reich wäre, da sie zum mindesten den Untergang der deutschen Minderheiten(!) in den südlichen Gebieten bedeuten würde, da sie bedeuten würde den Verzicht des Deutschtums auf die Adria... Wir Deutsche wollen den Platz auf dem Meer behaupten“.

Das ist eine programmatische Äußerung eines angesehenen deutschen Politikern! Mit erstaunlicher Naivität öffnet Dobernig sein deutsches Herz! Ist also das der ganze Grund, warum die Deutschen gegen den Trialismus sind? Wenn die Schmelzhüttner bei Klagenfurt an einem schönen Juni-Sonntag eine Resolution gegen den Trialismus mit einer ähnlichen Begründung fassen, so kann man das den lieben Schmelzhüttnern nicht verargen! Denn sie wissen wahrlich nicht, was sie tun. Das Wort Trialismus hörten sie zum erstenmal und erschrecken über den neuen Wau — Wau! Aber erschreckend ist es, bei einem Dobernig eine solche Dürftigkeit an österreichischen programmatischen Ideen und eine so große Gedankenleere constatieren zu müssen! Diese deutschen Minderheiten und dieses Deutschtum! Das

ist das ewige Lied!

Und wirklich fatal ist es, daß ewig nur vom Verzicht des Deutschtums auf die Adria die Rede ist! Wir meinen immer: Das wäre das größte Unglück nicht! Österreich darf nicht auf die Adria verzichten! Aber das Deutschtum... Es ist die Controverse so schwer, wenn der Gegner mit zweideutigen Begriffen herumwirft! Ist das Deutschtum ein Inbegriff Deutschlands und Deutschösterreichs! Steht denn dem Herrn Dobernig schon wiederum Deutschland näher als Österreich, der Völkerstaat! Wiederum stehen wir auf einem sehr schwankenden Grund; — verlassen wir ihn lieber! Nur etwas bemerken wir noch! In seinem neuesten Werke „Die südslawische Frage“ sagt Seton Watson (Scotus Viator) S. 443; „Die liberalen deutschen Parteien hatten sich jahrelang darauf beschränkt, Österreich als eine minderwertige Nachahmung Deutschlands zu betrachten“. Stimmt es Herr Dobernig? Sie zitieren gern den Scotus Viator.

Zum Schluß müssen wir noch auf eine auffallende Tatsache hinweisen! Alle diese verschiedenen Parteien des deutschen Freisinns sind einig im Haß gegen die katholische Kirche, gegen Rom.

In diesem Kampfe gegen Rom zeichnen sich besonders die Alldeutschen aus.

In Wien fand im letzten Jahre der eucharistische Weltkongreß statt und siehe da! die Alldeutschen beriefen eine Los von Romversammlung nach Wien ein. „Wir Alldeutsche“, so hieß es, wie das „Alldeutsche Tagblatt“ vom 18. September 1912 berichtet, „haben allen Grund, gegen den eucharistischen Kongreß Einsprache zu erheben. Die Los-von-Rom Tat, die uns Schönerer lehrte, sie sei heute wie in aller Zukunft unsere Hilfe und unsere Zuversicht“. Was hat denn eigentlich Rom an den alldeutschen Helden verbrochen? Landesrechnungsrat Wilhelm Egger aus Kärnten (!) belehrt uns darüber auf dieser Versammlung folgendermaßen: „Von Anbeginn bis jetzt ist sein (Roms) zielbewußtes Streben darauf gerichtet gewesen, eine politische Einigung des deutschen Volkes zu verhindern; die Los von Rom bewegung ist durchaus deutsch.“ (Dalje prih.)

Jože Wakounig o „mladju 32“:

S polno paro v slepo ulico

(mladje, literatura in kritika, št. 32, december 1978, 106 str.)

V letu razlikujemo štiri letne čase: v igred, poletje, jesen, zimo. Trenutno je zima, trda zima. Kot kaže, tudi pri mladju ni nič drugega. Obračaj številko 32 na levo in desno, preberi jo od spredaj in zadaj, pa boš našel le malo uporabnega in užitnega. Ne rečem, da je vse zanič. Tega prvič nočem, ker ne bi držalo, drugič pa se bo itak oglašil ta ali oni iz skupine mladjevcov, ki trenutno kopine mandirajo, in glasno zavpil ali pa jedko zapisal, kaj pa tesa tisti „neolikani neotesani nekulturni kmetavzar“ tam, naj si raje obriše svoje vose in molči. Pa naj bo, kar bo mogoče brati in čuti, mladje je vsaj s svojo 32. številko zašajtralo nekam, kjer bo treba tudi tistim ne več preveč mladim mladjevcem (z zlobnim jezikom bi jih že mogli imenovati starjence), resno razmišljati o resni stvari, če je to, kar mečejo na papir, še literatura in še kritika, ali pa je že čisto prostaško pa povrhu še bolešno blatenje vsega, kar ne spada v že izgotovljene okvire in šablone.

Nekateri ljudje so oblagodarjeni s spretno lastnostjo, da same sebe tudi v najbolj mračni senci postavijo v najsvetlejšo luč, druge pa premikajo, odvisno od mere naklonjenosti oziroma nenaklonjenosti, kot lutke, seveda oblečene pri merno funkciji, iz simpatičnega v najbolj odurni kot (kot se menda dogaja dandanes celo še ponekod pri pouku, ko učitelj, tudi zelo „napreden“, „demokratičen“ in „razgledan“, napodi neposlušnega učenca v kot). Ne vem, kakšen črv grize Janka Messnerja, da mora vedno poviševati samega sebe, peti slavo samemu sebi. Zaradi mene naj to dela vse dotlej, da bo videl svojo podobo po lastni mišlosti povišano na najvišji stolec slovenskega pa morda še kakega Parnasa. Le besed in izjav ne bi smel obračati — sebi v prid, drugemu v škodo. Nisem tako zloben, da bi mu podtaknil zlobo. Stvar se da razložiti tudi biološko. Morda pa mož že malo tolsto čuje; ni namreč prvič, da podaja iziave — vsaj — drugih ljudi napačno.

Gotovo je v obeh stvareh, v „Oblačenju marionet“ in „Neverniškem samogovoru“, tudi nekaj resnice, npr.: „Veriga, člen sega v člen. Brez tega prepletanja ni verige“ (str. 90). To bi se dalo še naštevati naprej.

Nekateri stvari smo že brali v osnovni šoli v katekizmu in se jih tudi naučili. Takrat smo bili še otroci. No, ko smo že pri verigi. Če skleneš njen prvi člen z njenim zadnjim, kje imaš potem prvega, kje zadnjega? In tako se sprašujem, če že ni skrajno otročje, če se profesor Janko Messner spušča v mladju v polemiko z osmošolcem Jankom Ferkom. — Hm. — Da. O sanctissima simplicitas! Bom pa še jaz dodal kaj latinskega, ko že od latinščine in grščine živim. Bi še kaj grškega, pa tega na žalost večina bralcev, tudi mladjevec, niti brati ne bi mogla, kaj šele razumeti.

Tudi to, kar je prispeval Florjan Lipuš iz svojega, ni nič posebnega. „Horoskop“ in „Nič ne de“ bi bolj spadala v kako humoristično prilogo, pa ne vem, če bi se Repek s tem sploh zadovoljil. Lipuševe ugotovitve ob igri „Grozna jagoda v soncu“ niti niso tako po strani; predvsem njegove pri-

pombe o jeziku so upravičene. Pa se mi zdi smešno in morda je celo značilno, da napake, ki jih očitava drugim, dela tudi sam in jih tolerira v mladju (moj namesto svoj, tožilnik v zanikanem stavku, toda o tem še pozneje nekaj).

Janez Šodrov (zakaj ne Gramoznik ali vsaj Makadamski?) je prispeval nekaj agitpropovske lirike (s slovenščino je še vedno sprt). Jožica Čertov opisuje prav idilično svojo lansko „Celovško oktobrsko id'lo“. (Da ne bo nihče mislil na Oktobrski tabor! Witzig!) France Merkač se v svojih pesmih loteva splošne človeške problematike, tako tudi koroške v pesmi „Jesen je dozorela“. Najboljša stvar — literarno — v mladju 32 sta prispevka Štefke Vavtijeve „Strah“ in „Jenski občutki“.

Dve reči je treba še omeniti. Lipuš se je prav trudil, pa dvomim, če mu je najbolje uspelo, ko je prevedel v slovenščino Bernharda C. Bünkerja „Untersuchungen zur

Korrelation des Kärntneranzuges und dessen Trägern“ (O razmerju med koroškim gvantom in njegovimi nosilci). Mladi pesnik in pisatelj, tudi sorodstveno povezan s koroško in pesniško obremenjen, objavlja predvsem narečne pesmi. Raziskave o koroškem gvantarstvu dokazujejo pesnikovo solidarnost s pravičnim bojem koroških Slovencev.

Najzanimivejša stvar v mladju 32 so prispevki Mirka Šnabla, ziljskega rojaka iz Zahomca, sedaj na Dunaju, vodja izvoza in uvoza Avstrijske agrarne industrije, podorganizacije Raiffeisna na Dunaju. Šnabl je obdelal „Zgodovino Posojilnice Celovec“, „Finančni sektor koroških Slovencev“ in „Slovenske zadruga iz vidika Zdržne centralne banke na Dunaju“.

Slike je tokrat prispeval naš pliberški rojak Ernest Arbeitstein.

Na žalost je zaslediti v mladju 32 vrsto kosmatih jezikovnih kozlov, tudi pri obeh glavnih ekspoz-

icijah Lipušu in Messnerju. Na ubogega tiskovnega škrata se ne bo mogoče izgovarjati. Če Lipuš že zahteva lektorja za naše odrske skupine, v tem primeru za šentjanško (str. 97), bi mu svetoval, naj ga poskrbi kar tudi za mladje. Upravičeno se zgražamo zaradi slabe slovenščine v obeh slovenskih koroških tednikih, Naš tednik na žalost v marsičem prednjači. Mladjevcu, literati in kritiki, bi morali biti tudi do sebe tako kritični, da bi tudi sebi prisodili zmožnost, da delajo jezikovne napake. Pa še kar hude. Ubogi tožilnik v zanikanem stavku in „moj“ namesto „svoj“, to je že precej hudo. A ne vem, od kdaj naprej je dovoljena raba predloga „z“ namesto „s“ pred „h“ (str. 17).

Še nekaj mi je šinilo v oči. Nekaj se je spremenilo. Prej je bil izdajatelj, založnik in lastnik klub mladje (predsednik Franc Kattinig), tokrat pa je to založniški svet mladje. Tudi uredniški svet so skrčili. Pavla Zdovca z Dunaja in Franca Kattniga iz Celovca ni več med uredniki. Razveseljivo pa je brati, da so 1978 vsi pisci in uredniki sodelovali brezplačno. V zvezi s tem pa res nočem načenjati nikakršnih vprašanj.

Za anatemo že zadostuje, kar sem napisal.

Koroški Slovenec Ivan Grančnik - učenec župnika Sebastijana Kneippa

Junija 1977 je minilo 80 let, kar je v Wörishofnu umrl Sebastijan Kneipp (1821—1897). Imam za primerno, da spregovorim ob tej priložnosti o našem rojaku, koroškem Slovencu Ivanu Grančniku, ki se je pri Sebastijanu Kneippu, mojstru zdravljenja z vodo, izučil za kopalniškega mojstra in še tudi po njegovi smrti dolga leta predano opravljal to dejavnost tako v nekdanji Avstriji, kakor tudi pozneje v bivši Jugoslaviji.

Ivan Grančnik (1873—1944) se je rodil kot kmečki sin v Melvičah v Ziljski dolini na Koroškem. V mladih letih je zbolel za neko očesno boleznijo, ki nikakor ni hotela prenehati. Ko je zvedel za Kneippovo zdravilišče v Wörishofnu, je sklenil, da se odpravi še tja in poskusi srečo z vodnim zdravljenjem. In res — v Wörishofnu se mu je zdravje že kmalu povrnilo.

Za svojega bivanja pri Sebastijanu Kneippu je Ivan Grančnik imel mnogo priložnosti, da je opazoval tudi druge bolnike; ni se mogel načuditi nenavadnim uspehom, ki jih je imel Sebastijan Kneipp s

svojim vodnim zdravljenjem. To ga je tako navdušilo, da je stopil pri njem v službo celo za kopalniškega mojstra — in se čedalje bolj vnel za Kneippove zdravilne metode. Vse to je bilo nekako v obdobju 1893—1896.

Zdi se, da je Ivan Grančnik že v Wörishofnu spoznal praktičnega zdravnika dr. Ebenhechta, s katerim je leta 1896 odšel v Schärding (Gornja Avstrija), kjer so prav takrat odprli vodno zdravilišče (Wasserheilanstalt), ki ga je vodil po Kneippovih načelih prav dr. Ebenhecht. Tu se je Ivan Grančnik še bolj posvetil svojemu poklicu, za katerega se je bil odločil že v Wörishofnu.

Vodno zdravilišče v Schärdingu je bilo v dvanadstropnem domu (Kurhaus), na voljo pa je imelo velik, pokrit lesen hodnik, da so se po njem lahko sprehajali kopalniški gostje posebno ob slabem vremenu, nadalje kopalniški park, v samem kopalnišču pa so bile kopalne kabine za celotne kopeli, sedne kopeli in razne prhe. Na velikem travniku so kopalniški gostje teptali

rosno travo, v velikem bazenu čofotali po vodi, ob posebno lepih, sončnih dneh pa se sončili na prostorni terasi.

Kopalnišče v Schärdingu je bilo venomer polno gostov iz najrazličnejših dežel; vsi so v njem iskali zdravja, vendar je obratovalo samo v poletnih mesecih. Če je kdo od gostov akutno zbolel, so mu kar v njegovem zasebnem stanovanju napravili povitek ali mu dali Prießnitzov oblog itp.

Nekaj besed o samem Schärdingu! Schärding je okrajno mesto v Zgornji Avstriji. Leži ob reki Inni, šteje 4600 prebivalcev in ima 313 m nadmorske višine. Obdaja ga še staro obzidje z vodnimi stolpi, mesto samo pa se ponaša s starimi meščanskimi hišami. Gotška farna cerkev je še iz 14. stoletja. Mesto ima sodišče, muzej pa je nameščen v enem od nekdanjih vhodnih stolpov starega gradu. V bližini Schärdinga so veliki granitolomi, v mestu se je razvilo pivovarstvo, obratuje pa tu tudi tovarna strojev. (Ti podatki so še iz leta 1942, ko je še v Schärdingu obratovalo vodno zdravilišče; na splošno so ga nazivali Kneippkuranstalt.)

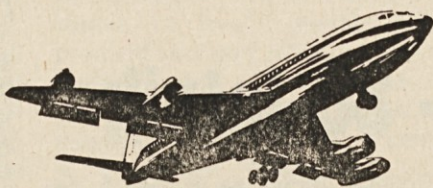
Na prošnjo Ivana Grančnika, ki se je takrat potegoval za službo kopalniškega mojstra in maserja v Banatu, je naslednik dr. Ebenhechta, dr. J. Rodler napisal dne 12. IX. 1921 naslednje spričevalo: „Potrjujem, da je bil g. Ivan Grančnik za vodstva dr. Ebenhechta in dr. Rodlerja v tukajšnjem vodnem zdravilišču nameščen 10—12 let kot izprašan kopalniški mojster (specialno za zdravljenje po Kneippu) in maser in da je zares odličen strokovnjak“. Nejasen je na prvi pogled v tem spričevalu podatek, da je bil Ivan Grančnik v Schärdingu (nekako) 10—12 let. Res pa je toliko, da je po letu 1900 Ivan Grančnik še delal v zdravilišču sezonsko. Verjetno so ga zlasti pozneje, ko je že imel družino, razmere prisilile, da se je redno zaposlil kot gostilničar na Tolstem vrhu pri Ravnah na Koroškem, sezonsko pa še delal potlej tudi v Schärdingu. Tako zaposlen je verjetno bil vse do leta 1908, ko se je s Tolstega vrha preselil v Celovec, kjer je upravljal gostilno Jakob Eben-

tal, v letih 1914—1919 pa Hotel Trabesinger.

Ker je bil Ivan Grančnik zaveden koroški Slovenec in se je zlasti ob zlomu Avstro-Ogrske zavzelo udeležil plebiscitnih akcij na slovenski strani, se je moral sčasoma iz Celovca umakniti v Svetno vas blizu Kaple, kjer je do plebiscita (1920) vodil kolodvorsko restavracijo, takoj po plebiscitu pa moral v štirih urah z družino (ženo in tremi neposkrbljenimi otroci) zapustiti svojo tako ljubljeno koroško domovino. Zatekel se je v Bohinjsko Bistrico, kjer je dobil službo v Hotelu Triglav, dokler mu ni bil (1922) dodeljen kot (agrarne) kolonistu del zemljišča v Banatu (na veleposestvu Lajoša Švarca — „Simon Pustara“ v občini Ban. Karadjordjevo).

Kakor izpričujejo nekatere listine, se menda Ivan Grančnik ni mogel popolnoma preusmeriti v poljedelsko dejavnost, ker je le bil vse preveč predan dejavnosti vodnega zdravljenja še izza svojih mladih let v Wörishofnu in pozneje v Schärdingu. Zato se je tudi v novi (banatski) domovini potegoval za podobno službo, namreč za zaposlitev kot kopalniščenik in maser. To je razvidno iz potrdila mestnega fizikata v Velikem Bečkerek (sedanjih Zrenjenin) z dne 12. IV. 1927, ki pravi, da je Ivan Grančnik že 14 mesecev zaposlen kot maser v mestnem kopalnišču in da so obiskovalci kopalnišča z njegovo izvedenostjo in izkušnostjo v kopalniščni in maserski dejavnosti zadovoljni, da ga potemtakem fizikat more vsakomur priporočati. Podobno se je istega leta zaposlil kot maser tudi v kopalnišču „Rusanda“ v občini Melenci. Tudi tukaj so ga obiskovalci kopalnišča zelo cenili. To prihaja do izraza posebno iz izjave kopalcev v Melencih, dne 7. VII. 1927, ko so se s svojimi podpisi (vsega 23 podpisnikov) izjavili zanj, obenem pa proti nekemu ruskemu emigrantu (nedržavljanu SHS), ki se mu je moral Ivan Grančnik umakniti, čeprav ga je uprava kopalnišča sprejela kot kopalniškega maserja po poprej razpisnem natečaju. Podpisniki izjave so potrdili, da so „z izvedenostjo in spretnostjo pri delu (Dalje na 8. strani)

Polet v Indijo

od 7.—18. februarja 1979

za prijatelje in podpornike misijonov

Obiskali bomo kulturna in verska središča Severne Indije, srečali se z misijonarji in domačimi Cerkvami Indije.

Program:

7. februar:
Polet iz Celovca v Frankfurt, iz Frankfurta v Delhi

8. februar:
13.35 pristanemo v Delhi — prevoz v hotel

9. februar:
Celodnevno krožno potovanje: ogled starega in novega mesta Delhi, obiščemo največjo indijsko mošejo, Gandijev grob, najvišji indijski minaret iz 13. stol., povratak skozi New Delhi, moderna vladna mestna četrt.

10. februar:

Polet: Delhi/Agra — prevoz k hotelu — dopoldan obiščemo Sikandro, nagrobni spomenik Akbarja Velikega

11. februar:

Polet: Agra/Benares — prevoz k hotelu, nato krožna vožnja po mestu, obisk raznih templjev, kot Bharat, Mater Mandir, Durga, Wishvanath

12. februar:

Benares — V zgodnjem jutru možnost vožnje k Daswamedth in v čolnu po veti reki Ganges, kjer romarji opravljajo svojo

jutranjo pobožnost.

13. februar:

Polet: Benares/Kalkuta — V zgodnjem jutru še možnost vožnje na Gangesu. V Kalkuti prevoz k hotelu, nato si ogledamo mesto in obiščemo ustanovo Matere Terezije.

14. februar:

Polet: Kalkuta/Bombay — Prevoz k zavodu St. Pius, Goregaon

15. februar:

Bombay — Obisk zanimivosti, vožnja po mestu, nato s čolnom do Elephanta

16. februar:

Avtobus za ves dan, obiščemo misijon v Bandra, patra Prokscha v Andheri in avstrijske misijonske sestre v Agashi

17. februar:

Polet: Bombay/Poona/Bombay, obiščemo semenišče v Pooni, kjer podpiramo 50 bogoslovcev

18. februar:

Polet: Bombay/Frankfurt
Cena: šil. 16.800.—

Pisma bralcev

Rechberg

Am 4. 1. d. M. wurde im Österreichbild die erste objektive Darstellung über Rechberg gebracht, wenn auch nur kurz. Man konnte daraus schließen, daß die Hilfe Jugoslawiens für Rechberg für uns vom Vorteil wäre.

Der KHD ist da einer anderen Meinung. Er hat da eine gemeine Hetzpropaganda gegen Jugoslawien losgelassen. Anfang Dezember wurde eine Zeichnung plakatiert, wo unser südlicher Nachbarstaat als räudiger Hund dargestellt wird, der Kärnten verschlingen möchte; dann Ende Dezember wurde nochmals der Jugohund auf der Titelseite der Zeitschrift „Ruf der Heimat“ gebracht, Auflage 200.000 Exemplare, die Schrift wurde per Post an die Haushalte Kärntens geschickt. Außerdem gab es noch ein größeres Flugblatt und ein Klebeetikett.

Dr. Feldner meinte, es soll ein Denkstoß sein; das ist er ja auch, denn jeder weiß, daß mit dem Hund Jugoslawien gemeint ist. Der Spruch, der seinerzeit dem Gymnasium der Slowenen zugesandt wurde, fällt auf den Urheber, den KHD, zurück. Die Jugoslawen waren auf die Pleitefabrik gar nicht erpicht. Sie haben erwartet, daß die Kärntner den Betrieb sanieren würden und ihnen bald Zellulose zu normalen Preisen liefern könnten. Erst als die Kärntner nicht gewillt waren, dem Betrieb auf die Beine zu helfen, haben sie sich dafür interessiert.

Die ganze Zeit hindurch konnte man in der Kärntner Tagespresse direkt oder indirekt lesen, die Übernahme von Rechberg durch die Slowenen sei nicht erwünscht. Der Landesregierung wurde vorgeworfen, sie hätte schon bei Sanierung anderer Betriebe nachhaltig geholfen, nur bei Rechberg nicht. Nun, es scheint ihr zu riskant. Wagner war auch skeptisch, er äußerte sich dahin, ob die vielen Millionen, die in Rechberg zu investieren wären, auch die Arbeit für einen längeren Zeitraum sichern könnten.

Die Inbetriebsetzung von Rechberg wäre für beide Teile vom Vorteil (was anderswo nicht immer zutrifft). Die Jugoslawen hätten ihre Zellulose bei der Hand, die Kärntner Arbeiter und Holzbauern hätten ihre Einnahmen. Es ist eine verlogene Zweckpropaganda des KHD, dadurch würde man Arbeitslose schaffen. (Die sind schon da, auch ohne Jugoslawen.)

Im Laufe der letzten Monate wurden schon viele Partner für Rechberg genannt, auch ein FP-Politiker erklärte, er hätte schon einen Interessenten und zwar einen Kärntner, leider ist auch hier daraus nichts geworden.

Mag sein, daß sich Interessenten gefunden haben, jedoch bei näherer Besichtigung des Betriebes ist ihnen die Lust vergangen.

Es wäre zu wünschen, daß bald die Fabrik flottgemacht wird, damit unsere Rechberger Arbeiter wieder ruhig schlafen können. Unsere engstirnigen Patrioten werden da noch manches Hindernis in den Weg legen. F. Casar

Od ponedeljka, 15. 1. 1979, ob 18. uri, do četrta, 18. 1. 1979, ob 13. uri

DUHOVNE VAJE ZA MLAJŠE ŽENE

„Življenje je odgovornost“
Voditelj: dr. Janez Jenko

Priznanje Slovenski gimnaziji

Sedmošolci so bili na seminarju o sodobni zgodovini na Dunaju

V okviru akcije „Učenci raziskujejo sodobno zgodovino“, je naš razred, 7. b Slovenske gimnazije priredil razstavo o izseljeništvu koroških Slovencev med drugo svetovno vojno. Razstavo je nagradilo Zvezno ministrstvo za pouk in umetnost s tem, da je povabilo pet dijakov našega razreda na enotedenski seminar o sodobni zgodovini na Dunaj. Odločitev ni bila lahka, končno pa je odločil žreb.

Šentrupert pri Velikovcu:

Sestra Otilija Potočnik odšla v večnost

V Šentrupertu pri častitih šolskih sestrah je umrla sestra Otilija Potočnik. Zasluži, da se je spomni tudi naš list.

Pokojna je bila rojena pri Brelihu v Mokrijah pri Dobrli vasi v letu, ko se je pričela prva svetovna vojna — 1914 — kot drugi otrok od osmih. Oče je bil priden, zaveden in veren mož, doma iz Koprivne nad Črno, kar je imelo težke posledice, ko je po letu 1918 nastala vmes državna meja; ker je bila številna družina zavedna, ji občina ni hotela dati domovinske pravice. Tako je bila družina kljub pridnosti zapostavljena, zlasti še po letu 1920, ko je divjalo pretirano zmagoslavje še posebej nad zavednimi Slovenci.

V Dobrli vasi je bila takrat živahno delujoča dekliška Marijina družba, ki je v mladih dekletih utrjevala verski in tudi narodni značaj in jih v raznih nastopih vadila v materinem jeziku, ki ga je ljudska šola zanemarjala. Tako je imelo tudi živahno delujoče društvo krog deklet, ki so pri izobraževalnem društvu sodelovale kot dobre igralke.

Tako so leta 1935 uprizorili Špicarjevo dramatisacijo, kjer je sedaj pokojna Kristina-Tinca podala glavno vlogo v osebi Manice. V živem spominu nam je vsem starihim prosvetarjem ta prireditve in nastop tega skromnega dekleta. Ni čuda, da je marsikatero oko obviselo na tem preprostemu dekletu, ki je izžarevalo vero s svojo preprostostjo.

Vse je presenetila vest, da se je odločila, da bi lažje in učinkoviteje služila svojemu ljudstvu, če gre k slovenskim šolskim sestram v Maribor, kjer je bila leta 1938 sprejeta in je dobila redovno ime s. Otilija.

DOM v TINJAH

V soboto, 13. 1. 1979, ob 14.30 do 21. ure

TEČAJ: PRIPRAVA NA ZAKON, I. del

za dekleta in fante od 18. leta naprej. Tečaj je v nemščini.
Predavatelj: zdravnik in mati
Voditelj: Jože Kopeinog

Od sobote, 13. 1. 1979, ob 9. uri, do nedelje, 14. 1. 1979, ob 13. uri

TEČAJ ZA MATERE

„Kako pospeševati zbranost in ustvarjalnost otroka?“
Predavateljica: učiteljica Milena Pipp
Prireditelj: Žensko gibanje in Dom v Tinjah

V sredo, 17. 1. 1979, ob 14. do 20. ure

JEZIKOVNI TEČAJ

za sodelavce slovenskih koroških listov, I. del
Predavatelj: žpk. Lovro Kassl
sr. dr. Mihaela Klun

Seminar je bil teden pred Božičem.

Stanovali smo v 17. dunajskem okraju skupaj z dvajsetimi dijaki drugih avstrijskih šol, ki so se tudi udeležili te akcije. Naš program je bil zelo zanimiv in poučen. Ob dopoldnevih smo večinoma imeli izobraževalni program, ob popoldnevih smo si ogledovali Dunaj, ob večerih pa smo spoznavali ponočno dunajsko življenje. Program

smo razdelili tako, da smo si ogledali v „Albertini“ nekaj filmov o sodobni zgodovini, obiskali pa smo tudi Inštitut za sodobno zgodovino, kjer smo srečali dr. Stuhlfarnerja. Nadalje smo prišli še na Inštitut avstrijskega uporništv, kjer smo si ogledali razstavo o fašizmu. Ta razstava nam je pregledno prikazala razvoj, delovanje, propad in posledice fašizma in omenja tudi zločin, ki so ga fašisti izvršili nad

bu in napolnila cerkev. Pogrebne obrede in somaševanje je vodil dekan Kristo Srienc ter v globoko zasnovanem govoru orisal njeno službo v redovni družini v pokorščini, predanosti in zvestobi Bogu. Zahvalil se ji je za zvestobo in predanost v težkem tridesetletnem trpjenju, ki ga je darovala tudi za svoje ljudstvo; naj bi se zahvalili Bogu za njeno veliko žrtev življenja in dober zgled, ki ga nam je dajala s svojim življenjem.

Zimsko sonce je sijalo z zadnjimi žarki, ko je vzela zemlja, kar je bilo še na blagi sestri zemskega. Lepa pesem sosester in molitev v domači besedi je zaključila pogrebni obred kot hvalospev za ta biser naše zemlje.

Redovnim sestram in rodnim sestram in bratoma naše sožalje!

Šmarjeta:

Tri kulturne prireditve

„Narod, ki goji svojo pravo, preprosto in vendar globoko občuteno pesem, se ne da zbrisati iz zgodovine. V pesmi se kaže njegova jasna in krepka življenjska volja“ (Vasilij Mirk). — To geslo je natisnil šentjakovski zbor v svoji koncertni knjižici leta 1975.

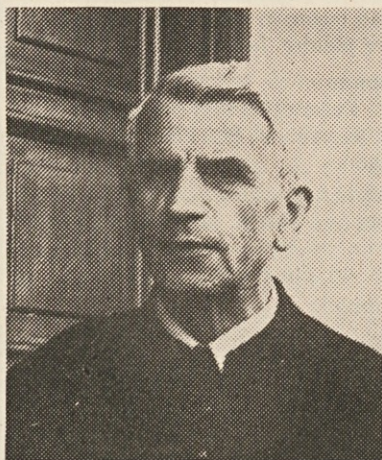
Šentjakovski mešani zbor „Rož“ pod vodstvom Lajka Milisavljeviča je na praznik Treh kraljev nastopil v Šmarjeti v Rožu. Uvodno geslo je prišlo v zavest prav Šmarječanom, ki so v zelo zadovoljivem številu sle-

dili koncertu v farni dvorani. Rožanske pesmi so Šmarječane kajpak najbolj navdušile, pa tudi povezava Tonija Sticra ter Zalke Steiner, ki sta v rožanščini spremljala spored. Navdušenja ni bilo konca, tako da so morali nekaj pesmi ponoviti.

Na Štefanovo pa je gostovala mladina iz Pliberka z igro Slehernik. Že začetek decembra je gostovala v Šmarjeti lutkovna skupina lutke mladje Koroške dijaške zveze z igro Volk in kozlički ter navdušila mlade in stare.

Rožek:

Župnik Marktl - 80-letnik

Pred mesecem dni je praznoval rožeški župnik Niko Marktl svoj vstop v osmo desetletje svojega življenja. Čil in zdrav že 32 let župnikuje v Rožeku, v „Fari“, kot pravijo domačini. Že domači izraz priča o veliki zgodovini rožeške fare, ki je res bila prafara Roža.

Rožeški župnik se je rodil 5. decembra 1899 v Šmiklavžu pri Rudi v Podjuni in je bil posvečen v duhovnika leta 1924. Najprej je kaplanoval v Hodišah in kar kmalu postal provizor fare v Slovenjem Plajberku. Nato je bil do svojega prihoda v Rožek župnik v Medgorjah, ki jih je moral med vojno zapustiti in se preseliti v Šentandraž, v faro slavnega škofa A. M. Slomška.

Kljub visoki starosti g. župnik Marktl še zelo vestno opravlja svoje dolžnosti, poučuje verouk v rožeški osnovni šoli, se briga za nad 1000 faranov ter raznaša letni knjižni dar Mohorjeve družbe. Fara ima dober cerkveni zbor, ki mora zaradi poklicne zaposlenosti svojega dirigenta Aleksa Schusterja na Dunaju premostiti velike težave.

G. župniku Marktlu kličemo še na mnoga leta! F. K.

Peršmanovo družino v Podpeci pri Železni Kapli. Zelo so bili veseli, ko smo jim Korošci povedali podrobnosti o tem. Bili smo tudi gostje Zveznega ministrstva za pouk in umetnost, kjer smo lahko prišli na dan z vprašanji, ki so nas zanimala. Povabilo pa nas je tudi Obrambno ministrstvo, kjer so nam povedali o njegovem pomenu in delovanju. Obiskali smo tudi center ORF, kjer so nam nudili pogled v delovanju te ustanove. Pri obisku dunajske univerze smo imeli smolo, da so imeli študenti pouk, tako da se nismo mogli podrobneje seznaniti z univerzitetnim življenjem.

V sredo zvečer nas je zadela posebna čast, da smo si ogledali opero „Carmen“. Vstopnino — ena sama vstopnica je bila vredna tisoč šilingov — nam je omogočilo Zvezno ministrstvo za pouk in umetnost. Posrečena uprizoritev te opere nas je zelo navdušila.

Prehitro je minil teden, in vsi smo bili nekako potrti, da smo se morali ločiti, saj smo v tednu skupnega bivanja navezali prijateljske stike.

Mislím, da mirne vesti lahko trdim, da je bil ta teden izreden dogodek, saj je bil zelo poučen, zanimiv in izvrsten. Ilka Vavti

28. SLOVENSKI PLES

ki bo v soboto, 13. 1. 1979, s pričetkom ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu.

Nastopajo:

Veliki plesni orkester
RTV Ljubljana
Narodno zabavni ansambel
„Toneta Kmetca“
„Slovenski oktet“

Vstopnice po 50.— šil.

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine v Bilčovsu

vabi na
RAZSTAVO
grafike — foto — olje

Razstavljajo mladi umetniški ustvarjalci iz okolice Bilčovsa.
Kraj: Gostilna Miklavž (Ogris) v Bilčovsu.

Razstava bo odprta v soboto, 13. in nedeljo, 14. januarja 1979, od 10.30 do 18. ure.

Slovenska kmečka zveza vabi na

STROKOVNO ZBOROVANJE

v četrtek, 18. januarja 1979, ob 9. uri zjutraj v restavraciji PODGRAD v Šentjakobu v Rožu.

Igra „CVETJE V JESENI“

Prireditelj: SKD v Globasnici
Kraj: Soštar v Globasnici
Čas: nedelja, 14. 1. 1979, ob 14.30
Gostuje: Igralska skupina iz Visokega pri Kranju
Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni!

ROŽ, PODJUNA, ZILA

skioptično predavanje z barvnimi slikami
Prireditelj: SPD „Edinost“ Šteben
Kraj: JUENA pri Globasnici
Čas: torek, 16. 1. 1979, ob 20. uri
Predava: č. g. Vinko Zaletel

„POTOVANJE PO POLJSKI“

skioptično predavanje z barvnimi diapozitivi
Prireditelj: SPD v Borovljah
Kraj: Društvena soba pri Bundru
Čas: nedelja, 21. 1. 1979, ob 14. uri
Predava: prof. Štefan Pinter

7. PLES „DANICE“

Prireditelj: SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni
Kraj: Vogel v Šentprimožu
Čas: sobota, 27. 1. 1979, ob 19.30
Za ples igrajo „Fantje iz Podjune“
Na programu bo še vrsta presenečenj.

POPRAVEK:

V „zahvali“ ob smrti Uršule Kropfitscs, Mežnarjeve mame, smo se v datumu zmotili za en mesec. Pogreb je bil 22. novembra.

70 let prosvete v Šentjanžu

70-letnico svojega obstoja je praznovalo Slovensko prosvetno društvo v Šentjanžu. Dvorana Tišlarjeve gostilne je bila nabito polna, precej sodelujočih je moralo čakati na svoj nastop v gostilniški sobi pred dvorano. Hanzi Weiss kot predsednik jubilaranta je pozdravil vrsto častnih gostov, med drugimi konzula Petra Zupančiča, predsednika NSKS dr. Matevža Grilca, župana Othmarja Bau-rechta, predsednika SPZ Valentina Polanška, tajnika ZSO dipl. inž. Feliksa Wieserja, Janka Ogrisa st., občinske mandatarje ter še posebej zaslužnega kulturnika Florijana Lapuša.

Sporod v skromni dvorani je bil posrečeno sestavljen. Nastopali so domači cerkveni pevci pod vodstvom šolskega ravnatelja Eriha Uznika, sosednja zbor iz Sveč pod vodstvom dr. Antona Feiniga — dirigent in dr. Janko Zerzer sta blestela tudi kot solista — ter moški zbor SPD Bilke iz Bilčovsa pod vodstvom Jožka Boštjančiča. Domači cerkveni pevci so odprli pevski spored z melodijo „Dober večer, Bu'h Vam daj“, vendar s posebnim besedilom, ki ga je za to priliko sestavil društvenik Mihi Pečnik.

Nadalje je s svojimi melodijami ter hudomušnimi besedili navdušil še ansambel Drava družine Verdel iz Borovelj. Spored je povezoval prikaz društvene kronike, ki je bil prav tako posrečeno sestavljen, dopolnjevale pa so ga skioptične slike. Ob koncu so člani šentjanške igralske skupine še zaigrali odlomek iz zadnje igre, s katero so tudi drugod želi uspehe — Grozdna jagoda v soncu.

Društvu jubilarantu sta čestitala še podpredsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer v imenu SPD „Kočna“ ter predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek. Dr. Zerzer je dejal z ozirom na začetke SPZ Šentjanž, naj bi v naprej sodelovanje med društvi intenzivirali — še posebej, ko spadata Šentjanž in Sveče pod eno upravno enoto — občino Bistrica, in je svet tudi na koroški zemlji postal še bolj pregleden. Valentin Polanšek je na koroški zemlji postal še bolj pregleden. Valentin Polanšek je na koroški zemlji postal še bolj pregleden. Valentin Polanšek je na koroški zemlji postal še bolj pregleden.

Opomba uredništva: zaradi izredne zanimivosti objavljamo v naslednjem glavne izvlečke iz društvene kronike.

Začetki organiziranega kulturnega udejstvovanja segajo v našem kraju preko 70 let nazaj. V še ohranjenem društvenem zapisniku je bilo 21. januarja 1906 zapisano sledeče: „Slovenski rodoljubi so že dolgo želeli imeti v tukajšnji okolici slovensko krščansko socialno, pevsko in delavsko društvo“. Posebno se je zavzel za tako društvo gospod Tomaž Lapuš, čevljarji mojster iz Podsinje vasi, ter nekateri tovarniški delavci. Že nekaj let prej pa je zaslediti delovanje pevskega zbora v Podsinji vasi, ki ga je ustanovil mladi aktivni prosvetar Janez Klančnik, umetniško kvaliteto pa je zboru vlival zborovodja Martin Seher, šentjanški organist.

Na ustanovnem shodu „krščansko-socialnega pevskega delavskega društva za Podsinjo vas, Bistrico in okolico“ 19. marca 1906 je bil izvoljen sledeči odbor: Tomaž Lapuš, Podsinja vas; Šimen Malle in Valentin Plajer, oba iz Podsinje vasi; Jožef Rutar iz Bistrice; Janez Kuraž, Bistrica; Gregor Pak iz Sveč; Ignac Gabriel iz Šentjanža in Matevž Hafner z Rut.

Do konca leta 1907 je društvo organiziralo 15 shodov, članstvo pa se je povečalo od 70 na 120 oseb, knjižnica je imela že 315 knjig. Glavni cilji društva so tedaj bili: povezava z delavskim človekom in skrb zanj. Citat: „Shod po § št. 2

v Svečah, dne 8. decembra 1907“. Shod je bil takoj po maši v Vdarni gostilni v Svečah združen s strokovnim društvom na Bistrici v Rožu (danes bi to bila Gewerkschaft). Na dnevnem redu je bila sprejeta petica za splošno ljudsko zavarovanje (Sozialversicherung) in ustanovitev konzuma na Bistrici v Rožu.

Slavnostni govornik na tem shodu je bil dr. Lambert Erlich. Ob kulturnih vprašanjih govori tudi o političnih problemih. Citat: „... a pri nas na Koroškem je vlada tako razdelila volilne okraje, da mi nikdar ne moremo priti do svojega poslanca. Razdelila jih je tako, da sta v celi deželi le dva čisto nemška okraja, vsi drugi so priklopljeni slovenskim volilnim okrajem.“

Omenja še, „da mi Slovenci ne smemo biti zadovoljni s tako krivico, ki nam jo deli vlada v očividno pogin koroških Slovencev.“

Šentjanžčani so ustanovili svoje društvo in sicer 15. marca 1908 z imenom „KATOLIŠKO IZOBRAŽEVALNO DRUŠTVO ZA ŠENTJANŽ IN OKOLICO“. Na ustanovnem sestanku so izvolili sledeči odbor: predsednik Janez Müller - Močivnik; podpredsednik Tomaž Lapuš; tajnik Florjan Resman; njegov namestnik pa Jožef Müller - S'amnjak iz Šentjanža; b'againičar Janez Einspieler in namestnik Janez Malle; knjižničar pa Tomaž Malle - Bri-

cel in namestnik Boštjan Plajer. Ustanovili so se različni odseki v društvu, ki so počasi rasli po številu in kvaliteti. Pevski zbor je kvalitetno rasel, ustanovljen je bil tudi tamburaški zbor, na odrih je zaživela gledališka beseda, ustanovil pa se je tudi športni odsek, se pravi telovadno društvo „Orel“, ki se je vzgledovalo po istoimenskem društvu na Jesenicah in gajilo z njimi redne stike.

Uspešno delovanje društva pa je, kot povsod, na naših tleh prekinila prva svetovna vojna. Mladi društveniki so se porazgubili po različnih frontah, zamolklo je društveno petje, utihnile so tamburice, odrski zastor se ni dvignil, telovadne kretnje in gibe pa je zamenjalo plazenje v zaklonih in vojne puške. Zadnje načrtovano prireditev pred vojno — to naj bi bila blagoslovitev društvene zastave — pa je že preprečila mobilizacija za na fronto.

Večletni prosvetni molk so preglasili skromni začetki društvenega delovanja v letih 1919—1920. Ker pa so bili prosvetarji vse preveč obremenjeni s plebiscitnim delom, je pač de'lo v društvu zastajalo.

Letina se je nanovo zaorala šele leta 1921 na občnem zboru in sicer 18. septembra. Največje zasluge zato ima tedaj izvoljeni predsednik Florjan Lapuš. Postavi zahtevo po ureditvi knjižnice, med č'ani naj se razvije živahna propaganda za branje, predvsem med šolarji. Slovenska knjiga človeka izobražuje in ga utrjuje v slovenstvu. Mesečno naj bi bil vsaj en društveni sestanek v obliki poučnih predavanj.

Pod novim predsedstvom gospoda Lapuša se je obnovil odrski odsek, pevski zbor, tudi tamburaška dejavnost je bila potrebna poživitev. Vse te dejavnosti so v letih 1910—1920 preveč zanemarjali. Citiram gospoda Lapuša: „V teh dveh letih jugoslovanske zasedbe se je samo vpilo ‚Živio‘ — to vpitje pa pri ljudeh ni doseglo ničesar, kajti med ljudstvom se mora ustvariti trdna kulturna izobrazba, potem bo mogoče tudi narodnostno in politično kaj doseči!“ Kratko je nato Lapuš tudi še orisal čas svojega ujetništva v Rusiji. Prevzeto je gospa Štih na tem občnem zboru vzkliknila: gospod Lapuš, zdaj je v društvu zapihal drugačen veter!

Društveno delo na pevskem, tamburaškem, odrskem in izobraževalnem sektorju se je močno oživilo. Eden od viškov uspešnega društvenega udejstvovanja je bila leta 1923 uprizoritev „Miklove Zale“ v režiji predsednika Lapuša.

Igralo se je doma dvakrat v nabito polni dvorani, naslednje leto pa so še gostovali z velikim uspehom v Glinjah. Leto pozneje se je s pomočjo društvenih članov slovenski živelj zelo uspešno odrezal pri občinskih volitvah. S pomočjo socialistične stranke je slovenska lista dobila župana v osebi Matevža Krasnika, dva aktivna društvenika, Florjan Lapuš in Rupert Švajger, pa sta postala občinska odbornika. S tem je bilo društvo rešeno tudi vseh težav, ki so jih imeli pri društvenem delovanju z bivšim nemškim županom oziroma občinskim uradom kot takim, ki je bil v rokah Bauernbundovcev. Občina je pod tem okriljem s podpiranjem okrajnega glavarstva v Celovcu zelo nasprotovala društvu in mu škodovala, kjer je le mogla.

Isto leto, se pravi leta 1924, je predsedniško mesto prevzel Valentin Blüml, pd. Šlemc iz Šentjan-

Cerkveni pevski zbor Šentjanž pod vodstvom direktorja Eriha Uznika

ža, ker je g. Lapuš še! na zadružno šolo v Ljubljano. Nato je društvo vse do leta 1930 pridno delovalo z manjšimi presledki pešanja društvene dejavnosti, dokler se tisto leto odbor ni v celoti pomladil. Predsednik je postal Andrej Permož. Treba je tudi povedati, da je njegova mati da'a v Pirmanovi hiši društvu že leta 1922 lastne prostore na razpolago.

V letih 1930 do 1934 je mladi odbor razvijal nove iniciative. Kaplan Kuhling je imel skioptično predavanje. Ivan Weis predlaga športno sekcijo v društvu. Naštudirajo se igre „Bele vrtnice“, „Deseti brat“, „Moč uniforme“. Sprejemajo se gostovanja iz Glinj, Šentjakoba in Borovelj.

V letu 1933 se je harmonij predstavil v Podsinjo vas v novo pozidano poslopje hranilnice in posojilnice, ki je dalo pevskemu zboru eno sobo na razpolago. Ker je dosedanji pevovodja postal že star in ni mogel dati pevcem tiste ga značaja, ki ga je čas zahteval, se je društvu posrečilo dobiti mladega pevovodjo iz Bistrice, ki vodi tudi delavski pevski zbor na Bistrici. V teh letih so pevci mnogo pridobili. Vaje so se točno vršile, za neudeležbo, neopravičeno odsotnost, se je določila kazen.

V letu 1936 je pevovodja Malicha odpovedal na močan pritisk nemško-nacističnih elementov. Leta 1935 se je zopet ponovila igra „Miklova Zala“. Igrali so jo dvakrat. Z isto igro so vmes tudi gostovali, zatem pa so jo še enkrat ponovili v Šentjanžu.

Za leto 1937 ni več zapisnikov in tudi sestankov in drugih prireditev ni bilo. Senca nacizma je legla čez Koroško in celo Avstrijo.

Leta 1938, po priključitvi Avstrije nemškemu rajhu, je bilo od nacističnih oblastnikov prepovedano vsako delovanje slovenskega prosvetnega društva. Društvo je imelo pri Pirmanu v Šentjanžu bogato društveno knjižnico, tam so bili spravljene tudi garderoba in odrski rekviziti in deli odra. Manjše stvari

pa so hranili na podstrešju Tišlarjeve dvorane, v kateri so tedaj prirejali tudi vse prireditve.

Ortsgruppenleiter NSDAP Schnitzer se je pojavil nekega dne z vprego pri Pirmanu ter dal naložiti celo knjižnico in dragoceno gledališko garderobo na voz. Knjige je dal sežgati, prav tako tudi dele garderobe. Uporabno garderobo pa je razdelil med svoje somišljenike.

Andreju Permožu, pd. Pirmanu, ki je bil medtem knjižničar in zelo požrtvovalen društvenik, se je posrečilo, da je skrnil dragoceno žametno odrsko zaveso ter jo skupaj z zapisniki društva skrnil v senik. Andrej Permož je bil leta 1944 aretiran od gestapovcev, ker je bil osumljen sodelovanja s partizani. Poslali so ga v KZ Dachau, od koder se ni več vrnil.

Sploh je fašistična strahovlada v našem kraju puščala strašne sledove. Zaradi delovanja v korist Slovencev in zaradi osumljenosti sodelovanja z zaveznički osvobodilne borbe so bili aretirani Florjan Lapuš in Ivan Gabriel iz Podsinje vasi ter Matevž Krasnik iz Šentjanža. Izgnan je bil tudi župnik dr. Ivan Lučovnik v nemško okolico Spittala. Nadalje so bili še aretirani: Andrej Permož, Cilka Gabriel, Jožef in Ana Rudl, Antonija in Julka Hafner, Jurij Singer, Zofija Müller, Anselm Ogris, Marija, Zofija in Ana ter Hilda Obilčnik. Seveda tudi grenki kelih izseljevanja zavednih Slovencev ni šel mimo naših domačij. Mnogokateri so šli trnovo pot do nemških uničevalnih taborišč v Ravensbrück preko Hesselberga v Dachau in druge uničevalnice. Za mnogo naših ni več zasijalo sonce vrnitve v domovino.

Mnogo naših zavednih ljudi se je pridružilo tudi slovenskim partizanom, ki so doprinesli največje žrtve za osvoboditev izpod nacističnega škornja. Iz našega kraja so to bili: Toni Švajger, Janez Wester, Toni Lesičnik, Matevž Krasnik, Ivan

(Dalje na 8. strani)

Moški zbor SPD Bilke Bilčovs pod vodstvom Jožka Boštjančiča

Ansambel „Drava“ družine Verdel iz Borovelj

Pesnik domačin:

Anton Gabriel - Strdenov oče

16. januarja bo obhajal Strdenov oče iz Leš pri Šentjakobu v Rožu svoj 87. rojstni dan, nekaj dni pozneje pa 50-letnico poroke s svojo ženo, ki izhaja iz Stickerjeve družine v Šentpetru.

Strdenov oče je kljub težkim izkušnjam v svoji mladosti še vedno zelo hudomušen — tudi pri opisovanju svoje zgodovine.

„Zakaj in kje ste pisali?“ ga vprašam. „V prvi svetovni vojni sem služil vojake v Karpatih, kjer nas je zasačila zima. Bili smo bolj poletno opremljeni, tako je šel eden za drugim ali v bolnico ali pa kar v grob. Najprej so nam pocrkali konji, potem pa smo šli mi. Ozeblo nas je, sam sem dobil tam doli tifus in pljučnico.“ Ta doživetja so pustila posledice Strdenovemu očetu za celo življenje. „Zaradi bolehanja sem bil preslab za delo, sem pač začel pisati“, pravi.

Pri Strdenovih so imeli bolj majhno posestvo, ki tedaj ni moglo preživljati družine. Zato so tudi drugi manjši kmetje v okolici (večjih kmetov skorajda v tem kraju ni) morali „z vprego za kruhom“. Strdenova mati dostavi: „Veselili smo se tedaj vedno Božiča. Tedaj so grofje izplačali furmanom. Tako smo mogli kupiti otrokom kakšno obleko, poravnati davke in nakupiti najvažnejše za kuhinjo.“ Strdenov oče je bil eden tistih furmanov, ki so služili pred gradnjo žičnice rožškim grofom Liechtensteinom v bližnjih Fužinah (ali kot danes pravimo v Področci). Vozili so s svojimi konji iz grofovskih gozdov letno kakih 4000 do 5000 metrov lesa na žago,

da so grofje mogli živeti od tega dobička celo leto.

Strdenov oče je med furvanjem tuhtal svoje verze (kot naš slavni bukovnik Andrej Šuster-Drabosnjak pri delu na polju), ko pa je moral zaradi boleznih več dni ostati doma, si jih je zapisoval. Nabralo se je nekaj zvezkov, ki jih je ob prihodu tisočletnega rajha moral pesnik zakopati nekje na podstrešju, po vojni jih je našel

hvala Bogu še vse v redu v skrivališču.

„Kdo Vas je spodbujal k pisanju?“ „V Šentjakobu smo imeli zelo dobro slovensko šolo za časa monarhije, kjer smo se šolali tudi po slovnici, ki jo je napisal naš slavni Anton Janežič, ki je doma nekaj korakov od tod tudi v Lešah.“ Po zaslugi te šole in seveda tudi šentjakobskih župnikov se je ohranila slovenska govornica v

primerjavi z ostalim Rožem še najbolj. Še po 2. svetovni vojni so imenovali Leše še „Serbendorf“ (vas Srbov), ker nobenega Nemca ni bilo na vasi. Danes je to seveda že malce drugače, slovenski značaj se je Lešam pa še ohranil.

„Danes je tako, da že najmlajši otrok ne ve, ali bi naj znal slovensko ali ne. Pa rajši reče, da ne zna.“

Anton Gabriel, ki je doživel

kruto usodo izseljeništvu po družini svoje žene (obiskal jo je dvakrat v izseljeništvu), pravi, da je najbrž rešila obstoj naše narodnostne skupnosti na Koroškem prav ustanovitev Slovenske gimnazije v Celovcu. Absolventi te gimnazije krepijo upor proti gonilnim silam germanizacije, ki že nestrpnost čakajo na svojo zmago, ki se jim mora izjaloviti.

Pesnice, ki jih objavljamo, sicer ne zmorejo prikazati celotne snovalne globine našega domačega pesnika Antona Gabriela iz Leš, povedo pa, kaj preveva njegovo delo iz katerega bomo v bodoče še mogli marsikaj objaviti v NT. F. K.

NE KOLNI...

Ne kolni, če te svet krivično sodi, ne kaži jeze mu, nevolje svoje! poslušaj vest, ponosno miren bodi: „sadv najslabših osa ne ogloje“.

V življenju cilj si svoj svetel izberi, ki svetil ti bo na temotni poti! njim, ki ovirajo te, ne zameri, le pusti tavat' jih v njih slepi zmoti!

Ljubezen na svoj prapor si napiši, zvesto za njim v življenja bojnih hodi in prej ko sebi, drugim solze briši, pa zadovoljnost spremlja te povsodi.

Nikar ne upiraj jezni se usodi, naj seka rane ti v srcá globine; saj dostikrat na svetu se prigodi, da zraste sreča v brazdi bolečine!

Uizija:

KADAR TRUDEN SE...

Kadar truden se k počitku vležem, ko zagrne tihi mrak zemljo,

misli moje vse in želje sladke k ljubci moji vasovat gredo.

Srca moj'ga nosijo pozdrave v drage deklice prijazni dom, vzdihne moje, vroče vse prisege, da do groba zvest ostal ji bom.

MOČ LJUBEZNI

Dokler v ljubezni našel sem opore, premagoval z lahkoto sem težave; ognile daleč so se me skušnjave si v svesti, da nobena me ne zmore.

Sem čutil moč, da bi prestavljal gore, populil hraste stare bi z dobrave; sem mislil, kaj usode trmoglave nevidna moč mi škodovati more!

A v srcu osamelem ni poguma, da b' kanilo veslati proti vodi, da vstavljalo bi jezni se usodi.

Pa vendar me skušnjav sovražna truma ne zvabi nikdar več na rob prepada, pa naj srce mrje ljubezni glada.

Prevod:

nemškega pesnika H. Heine-ja

GOZDOVI, POLJA ZELENIJO...

Gozdovi, polja zelenijo, škrjanček v zraku že prepeva; pomladne pesmi se glasijo, pomladni vonj polje preveva.

Ob ptičjem petju se otaja od zime še otrpla duša; a v srcu tožna pesem vstaja, nad mano ptiček jo poslušaj.

Škrjanček drobni pa sprašuje: „kaj poješ mi tako tožeče?“ — „to pesem, ptiček, mi žaluje že dolgo let srce trepečče.“

V zelenem logu zdaj prepevam,

ko mi srce od jada poka; srce ti v pesmi razodevam, zato mi pesem toži, stoka!“

Sonet:

„MI NISMO KRIVI“

Mi nismo krivi, zemljica domača, da brez slovesa smo te zapustili; kot da bi tebe nikdar ne ljubili, kot da se tujec s tuje zemlje vrača.

Kot suho listje usoda nas prevrača; četudi kot otroci smo prosili, da bi na naši zemlji nas pustili, postali vojne vihre smo igrača!

Čeprav sovragu sužnji smo, tlačani, svobode sonce nam oblak zakriva, po svetu se potikamo izgnani;

tembolj je naša vera v zmago živa in duša naša o radosti sniva, ko se domov spet vrnemo Slovani!

anekdote - anekdote

Slavnega poljskega pianista, skladatelja in politika Ignacyja Jana Paderewskega (1860–1941) je nekoč prosil neki novinar za dvehurni intervju.

»Aha, vi nameravate napisati novo biblijo?« je sprejel slavni pianist novinarja.

»Zakaj?« je ta vprašal.

»No,« je odgovoril Paderewski, »vaš kolega, ki me je prosil za desetminutni intervju, je po mojih odgovorih napisal moj življenje-

pis, knjigo, ki obsega štiristo strani. Sprašujem se, koliko knjig boste izdali vi po dvehurnem pogovoru! ...«

*

Ko je bil predsednik nove svobodne države Poljske, je Paderewski v prijateljskem razgovoru nekoč takole določil značilnosti raznih narodov:

»Denimo, da bi nekaj književnikov raznih narodnosti moralo napisati knjigo o — slonu. Anglež

bi zelo skrbno pripravil kovičke in odpotoval v Indijo, da bi proučeval življenje slonov. Francoz bi temeljito študiral in raziskoval — njihovo ljubezensko življenje. Nemec bi prebavil vse razprave, ki so kdaj izšle o tem velikem četvero-nočcu. Rus bi se zleknil na divan, pokadil ogromno cigaret, nato pa napisal duhovit esej z naslovom „Ali res obstaja strašni debelokožec?“ Poljak pa bi vznemiril ves svet z obsežno razpravo „Slon in poljsko vprašanje.“

*

Naduse preprost menih je pridigal v svoji cerkvi, kar nenadoma zagleda med verniki kardinala Richelieuja. Brez strahu je menih

z največjo neprisliljenostjo pridigo nadaljeval. Richelieu ga je želel spoznati in ga je vprašal, kako je lahko govoril brez najmanjše vznemirjenosti.

»Čisto preprosto, eminenca,« je odgovoril menih. »To pridigo sem že govoril na svojem vrtičku pred zeljnatiimi glavami. Med njimi je bila ena rdeča. Kot vidite, sem že vajen, zato me vaša navzočnost ni niti najmanj prestrašila.«

*

Ob Richelieujevi smrti je gardni kapetan Troisville dejal:

»Če je kardinal Richelieu zdajle v raju, pomeni, da se mu je posrečilo prelisčiti tudi hudiča!«

IVAN CANKAR:

13

Podobe iz sanj

Na nebu je zaplamenelo poletno sonce v svoji mogočnosti. Zrak odmeva od pesmi njegovih žarkov, je do vrha poln njegove zlate glorioze. Toliko, da ta glorioza ni popila dvoje senc, ki sta se bili ponevedoma utrnili izpod noči in blodita izgubljeni tod in ondod. Prozorno telo se nestalno topi in zib'je, tenke noge se komaj dotikajo tal.

Ozri se naokoli, tovariš moj blodni, po tej lepoti, ki ji na svetu ni enake... za naju ne, ker najino srce jo je ovenčalo! Kamorkoli se ozreš... na planine tam, ki so v soncu bela sonca, na gozdove pod njimi, ki spé, od luči omamljeni, in še v sanjah natihem prepevajo, na te holme, ki se vrsté v zelenem vencu, sama sveta božja pota, na polja, od nebes blagoslovljena, v devetkratnem izobilju v nebesa vriskajoča, na loke in senožeti, na vasi, ki jih komaj razločiš od samih migljajočih belih plamenov... povsod, kamorkoli se ozreš, je tekla zibka tebi, meni in vsem, ki so najinega srca, lica in imena. In pomisli, če je pomisliti mogoče: vse te lepote ne bo več, nama nič več! Vstal boš nekoč iz groba, hodil križem po svetu, izpraševal ljudi: „Povejte, ljudje, pokažite mi kraj, kjer je tekla moja zibka!“ In nikogar ne bo, da bi ti povedal. Še tvojega jezika ne bodo razumeli, nikar tvoje žalosti. Povrnili se boš, kjer si spal, in se ne boš vzdramil nikoli več; ker mir bo tam spo-

daj, nad teboj pa strah in bridkost... Kaj mežikaš, tovariš, tako plah in osupel? Odkod se ti je bilo zableščalo?

Sredi polja, šumečega, v sonce zamaknjena, je stala mlada ženska, kmetica. Obraz ji je bil koščen, širok in temno zagorel, razodeval je tisto tiho moč, ki se ne pozna in ne bahá, si naloži breme sama in ga nosi brez nečimrnosti, brez solze in vzdihla. Po'eg kmetice je stalo dekletce, natanko materi podobno: v široka lica, v zagorele, do komolca gole roke, v bistré oči, odsevajoče mladosti in veselo moč. Obe pa sta bili kakor utopljeni v opoldanski poletni žar, bili sta blizu in bili sta daleč, povsod in nikjer. Ženska, ki je bila sklonjena nad srpom, je vzdignila život in glavo, zasenčila oči z dlanjo, strnila črne obrvi ter se ozrla mežikaje preko polja. Prav tako je storilo dekletce; gledalo je srepo in je reklo: „Vrane so... všš... krá, krá!“ — Ženska si je otrla čelo in lica, oddehnila si je, nato se sk'oniila nad srp; in spet je prav tako storilo dekletce.

Kje si, tovariš, kam si utonil, kaj te je popilo?

Senca je izginila tiho, kakor je bila vstala iz groba. Poletno sonce je lilo na polje svoja vroča jezera in polje je soplo težko od življenja in izobilja. Nad njim je krožilo dvoje lačnih vran, izgubilo se krakajoč na obzorju.

BEBEC MARTIN

K nam se časih prikaže visokorasel, krepak, dokaj mlad človek ter se ponudi za hlapca; nekaj dni dela, nato nana-gloma zapije, kar zasluži, ter izgine, Bog vedi kam. Pride plah, smehljá se nerodno, ozira se vstran, kakor otrok, ki se je bil potepal po gozdu in se boji šibe. Njegov obraz nikakor ne sodi k plečatemu životu in šapastim rokam; čisto detinski je, svetlosinje oči gledajo nedolžno, brez

greha so, brez izkušnje in spoznanja. Odkod da je, čegav in kdo, ne morem prav dognati, ker vselej pové drugačno zgodbo, še dom njegov ni zmerom na enem kraju. Časih bi se mi zdelo, da je iz premožne hiše; oblači se čedno, ob nedeljah in praznikih skoraj gosposko; bel telovnik ima in pisano pentljo. Časih pa se bridko razjoka ter toži, da nima na milem svetu, kamor bi položil glavo. Ko je nekoč povezal culo, je rekel, da se gre ženit; da je že vse do kraja pripravljeno, nevesta in bala in vse. Čez štirinajst dni se je povrnil; shujšal je nekoliko, oči je imel podbrekle, obleko zaprašeno in dišal je po vinu. Vprašali smo ga po nevesti. „Eh, babe!“ je odmahnil ter se napolil pod kozolec.

Oni dan je nesel na rami težak hloed, nesel ga je iz gozda v breg, sopel je lagotno, še požvižgaval je.

„Kako, Martin,“ sem se mu čudil, „kako da niste vojak, silni kakor ste? Zdaj, ko sem nosil sivo suknjo še jaz, sirota!“

„Saj sem bil, saj sem bil!“ je hitel. „Pa so me spodili stran!“

In zdelo se mi je, da je narahlo zardel.

Še tisti večer mi je pokazal, kaj da so mu napisali za slovo. Napisali so mu, da so ga bili spoznali za bebca. Koliko časa in kje da je služil cesarja, sem ga vprašal, kako da se mu je godilo in kaj da je tam vse videl in doživel.

„Kaj bi pravil!“

Njegov nedolžni obraz je bil vznemirjen, plah — otrok, ki nenadoma ugleda človeka, katerega se je bil nekoč sila prestrašil ter ne pozabi nikoli več nanj. Povesil je glavo.

„Nekaj grdega so mi naredili v skodelico, ko sem spal!“

„Kaj so naredili?“

„Eh, kdo bi pravil!“

TV AVSTRIJA

1. SPORED

NEDELJA, 14. januarja: 9.55 Wengen: Slalom moških za svetovni pokal, prenos — 12.55 Slalom, 2. tek — 15.05 Glasba za življenje — 16.45 Lovci živali v Arktisu — 17.30 Pinocchio — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Živim z zemljo — 19.00 Avstrija v sliki ob nedeljah — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Kraj zločina — 21.50 Nočni izbor — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 15. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska televizija — 10.30 Junak z Mississippija — 17.00 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.00 Ceste San Francisca — 21.45 Poročila — 21.50 Večerni šport.

TOREK, 16. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Songs alive, angleščina — Šolska televizija: Nova mate — 10.30 Glasba za življenje — 11.00 Am, dam, des — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Svet živali — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Servisni predal — 20.15 Na prostem — 22.45 Ana Karenina — 23.40 Poročila in šport.

SREDA, 17. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Igra — kamen življenja — 10.00 Tako gospodari trgovski obrat — 10.30 Četan — indijanski mladenič — 12.25 Grindelwald: Smuk žensk za svetovni pokal, prenos — 16.30 Povzetek smuka žensk — 17.00 Snežni kralj — 17.25 Oddaja z mišjo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Mož v hiši — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Noč in dan mislim nate — 22.05 Šport — 23.35 Poročila.

ČETRTEK, 18. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 ... In to v ponedeljek jutraj — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Živalski leksikon — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prosimo za mizo — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Vila madame Vidac — 21.25 Poročila in šport.

PETEK, 19. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 9.55 Grindelwald: Slalom žensk za svetovni pokal — 11.00 Šolska televizija: Renesanca — 12.25 Slalom žensk, 2. tek — 16.30 Povzetek slaloma žensk — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Pes in gospodič — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Moj stric Teodor — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15

Ta stari — 21.20 Na poti — 22.15 Pet zasramovanih — 23.40 Poročila.

SOBOTA, 20. januarja: 11.55 Kitzbühel: Smuk moških za svetovni pokal, evrovizija — 15.45 Intimnosti — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirolsko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Prodani stric — 21.50 Šport — 22.30 Mrzel srh — 0.00 Poročila.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 14. januarja: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Haiti, Afrika v Karibiki — 18.00 Big brown eyes — 19.15 Lance Link — Super Chimp — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Odkritelji — 21.05 Bralna značka — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 15. januarja: 18.00 Songs alive, angleščina — 18.30 Na

Mednarodni šov ob petkih: Tony in Lena.

SOBOTA, 20. januarja: 17.30 Posnetek smuka moških v Kitzbühlu — 17.55 Igra — gradbeni kamen življenja — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Munsterjevi — 19.55 Galerija — 20.15 Dvojno življenje Wilfrida E. — 22.00 Jazz ob sobotah: Berlinski dnevi jazza 1975.

TV Ljubljana

1. SPORED

NEDELJA, 14. januarja: 8.00 Poročila — 8.05 Za nedeljsko dobro jutro: Jesenski dvogovor — 8.30 S. Mataulj: Beograjske povesti — 9.30 Čebelica Maja — 9.55 Wengen: Slalom za moške, prenos — 11.30 Mozaik — 11.35 Ljudje in zemlja — 12.40 Je težje, ampak veliko lepše, mladinska oddaja — 12.55 Wengen: Slalom za

SREDA, 17. januarja: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Minute z... — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 18. januarja: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Mladina in šport.

PETEK, 19. januarja: 09.15—09.30 C. Urh: „Besedni zaklad“ (šolska radijska oddaja za šolarje od 4.—8. šolske stopnje) — 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 20. januarja: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODVAJE

NEDELJA, 14. januarja: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 15. januarja: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Koroški zbori.

TOREK, 16. januarja: 09.30—10.00 Domača zabavna glasba — 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

iskanju po Afriki — 19.30 Ana Karenina — 21.00 Veselje z glasbo — 21.45 Čas v sliki 2 — 22.15 Otrok v množici.

TOREK, 16. januarja: 18.00 Avanti, avanti!, italijanščina — 18.30 Zgodbe v slikah — 19.30 Glasbeni klub — 20.00 Looping — 21.25 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.00 Club 2.

SREDA, 17. januarja: 18.00 Francoščina — 18.30 Tako je bilo včeraj — 19.30 Skakalci po zraku — 20.00 Teleskopi — 20.45 S streho, šarmom in melono — 21.35 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.10 Trailer.

ČETRTEK, 18. januarja: 18.00 Ruščina — 18.30 Bralna značka — 19.30 Spotlight — 20.00 Sternova ura — 20.45 Mikroporcesorji — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 Club 2.

PETEK, 19. januarja: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Noč in dan mislim nate — 18.00 Orientacija — 18.30 Impresionizem — 19.30 Trailer — 20.15 Diktatura genov — 21.00 Nova — 21.20 Richeieu — 22.10 Čas v sliki 2 s kulturo ter karikaturami tedna — 22.45

moške, prenos — 14.00 Poročila — Dokumentarni film — Veseli tobogan: Branik — Poročila — Okrogli svet — Športna poročila — Dosje našega časa: Leto 1962 — Dvanajst jeznih mož, film — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Potepuhi po sili, drama — 21.20 Iz žirovskega deževnega gozda, dokumentarna oddaja — 21.50 Risanka — 21.55 Športni pregled — 22.25 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 15. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Materinščina, Srbski muzeji — 11.10 TV v šoli: Mere, Zapuščena gnezda, Pogovor z Ivanom Kušanom — 16.20 Kmetijska oddaja TV Beograd — 17.20 Poročila — 17.25 Naši trije: Cicibani RTV — 17.40 Kaj vemo o... — 18.05 Spekter — 18.25 Šola smučanja — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Osamljenost, TV drama — 21.25 Kulturne diagonale — 22.05 TV dnevnik — 22.20 Veleslalom za moške, filmski pregled iz Adelbodna.

TOREK, 16. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Materinščina, Glasbeni pouk — 11.20 TV v šoli: Dnevnik 10, Na svidenje spomladi, Risanka, Pravljičica — 17.40 Poročila — 17.45 Folklor Francije in Italije — 18.10 Pisani svet — 18.45 Obzornik — 18.55 Portret sodobnika: Ivan Potrč — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Mi med seboj — 20.55 Pota Poljske — 22.20 TV dnevnik — 22.35 Razvoj popularne glasbe.

SREDA, 17. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Materinščina, Srbski muzeji — 11.15 TV v šoli: Pekarna Mišmaš, Tišina mlake, Risanka, Aska in volk — 17.25 Poročila — 17.30 Tako so živeli: Ariel, II. del — 17.55 Londonska narodna galerija — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Obzornik — 18.45 Glasba Jadrana: Piran — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Čipkarica — 21.50 Miniature: Dževad Hozo — 22.00 TV dnevnik.

ČETRTEK, 18. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Materinščina, Glasbeni pouk — 11.10 TV v šoli: Pekarna, Pod snežno oddejo, Gozdovi, Pristanišče — 16.45 Poročila — 16.50 Stare japonske pravljice — 17.05 Ogroženo okolje, oddaja iz serije: Pogled v prihodnost — 18.00 Na sedmi stezi, športna oddaja — 18.35 Obzornik — 18.45 Babičin vnuk — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Svet neuvršenih — 22.00 TV dnevnik.

PETEK, 19. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Boj za obstanek, Izobraževalna oddaja — 11.00 TV v šoli: Tehnični muzej, Zanimivosti narave, Vesna Parun — 17.20 Poročila — 17.25 Zverinice iz Rezije: Psi, mačke in miši — 17.45 Mathis, otroška serija — 18.05 Narodno-zabavna glasba — 18.35 Obzornik — 18.45 Spoznavajmo naše morje — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 21.00 625 — 21.20 TV dnevnik — 21.35 Nočni kino: 20. stoletje.

SOBOTA, 20. januarja: 8.00 Poročila — 8.05 Ljudje in zemlja — 9.05 Stare japonske pravljice — 9.20 Naši trije: Cicibani RTV — 9.35 Z besedo in sliko — 10.00 Babičin vnuček — 10.30 Pisani svet — 11.10 Dokumentarna

tarna oddaja — 11.35 625 — 11.55 Kitzbühel: Smuk za moške, prenos — 13.50 Noči in dnevi — 15.15 Poročila — 15.20 Willie Wonka — 17.00 Košarka: Bosna — Cibona, prenos — 18.40 Naš kraj — 18.50 Očka, dragi očka, humoristična oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prevost: Manon — 21.05 Osleparjen — 22.50 TV dnevnik.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 14. januarja: 15.30 Nedeljsko popoldne — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Celovečerni film.

PONEDELJEK, 15. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.40 Otroška oddaja — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.35 Aktualnosti — 21.05 Poročila — 21.10 Celovečerni film.

TOREK, 16. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroški spored — 18.15 Knjige in misli — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Aktualna oddaja — 20.55 Premor ob glasbi — 21.10 Znanost — 21.55 Zabavno-glasbena oddaja.

SREDA, 17. januarja: 16.55 Namizni tenis: Jugoslavija — Francija, prenos — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prosta sredo — 21.35 TV dnevnik.

ČETRTEK, 18. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Znanost — 18.45 Humoristični klub — 19.30 TV dnevnik — 20.00 3-2-1... gremo — 23.00 Poročila.

PETEK, 19. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Družbena oddaja — 18.45 Zabavno-glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kulturna oddaja — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Portreti — 21.50 Zabavna glasba — 22.40 Simfonična glasba.

SOBOTA, 20. januarja: 18.10 Narodna glasba — 18.40 Poročila — 18.45 Dokumentarni film — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Glasbena oddaja — 21.00 Poročila — 21.10 Dokumentarna oddaja.

*Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h*

Sem po kuhinje!

PODJERBERK — ST. KATHREIN
Škofiče/Schiefling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

in kadarkoli sem ga povprašal o tistih časih, mi je z gnusom in strahom potožil zaradi skodelice, ki so mu jo bili ponoči oskrnili; drugega ni povedal ničesar.

Zapadel je sneg, da nikoli takega; na hribu nas je zamedlo do pasu in čez. Sedeli smo za pečjo, v topli ječi; in naše misli so bile uklenjene z nami, so se plahe in premražene skrivale v tišino srca, si niso upale do grla. Že smo bili zagnili okna; bela noč je bila zunaj, brezkončna v miru in hladni praznoti. Dekla je šla zaklenit hišna vrata, ali blizu nató je udarila nanje močna pest: „Oprite, ljudje božji!“

V vežo je stopil Martin. Otepal si je suknjo in škornje, šklepetal je z zobmi, pomežikoval urno ter se obrnil v stran, ko mu je dekla posvetila s svečo v obraz.

„Tako je pač... dolga je, dolga, ljubi Bog... in strma... in snega je veliko!“

Jecljal je, govoril zase, da najbrž sam ni vedel kaj, oziral se plah naokoli, kakor da nekoga išče, ali da se nekoga boji. Položil je culo na tla, postavil palico v kot, nato je prisedel k nam za peč, oprl premrle roke ob kolena, vključil život globoko in nagnil glavo; očitno je bil sila utrujen.

„Kod ste hodili, popotni Martin, ob taki uri in v teh zametih?“

Mencal je dlan, pomajeval z glavo, gledal v tla.

„Daleč... prav od horjulske strani... Teško sva bredla in brodira, izgubila sva se... kajpak, saj poti ni... in tudi hiše ni... in če je, je za popotnega človeka zaklenjena in zadelana!“

Dali smo mu kruha in vina; jedel je hlastno, pil zdu-

škoma; in ko je jedel in pil, sem videl, da se mu roka trese in da je v lica ves bolan in star.

„Kdo pa je še hodil s teboj,“ je vprašala dekla, „ko praviš, da sta bredla in brodira?“

„Eh, kdo... popotnik je bil! Tam nekje se mi je bil pridružil... v polhovgraških hribih...“

„Kje pa je ostal?“

„Nikjer! Saj je šel tod mimo...“

G'edal je v tla napol mižé, kakor da ga je sram, ustnice so se mu smehljale postrani in so vztrepetavale.

„Tak človek je, da ne mara družbe... Zares, če sva ugledala hišo in v oknu luč, me je vlekel stran... Dolgo pot ima še pred seboj, neznano dolgo, pa jo bo že zdelal kako... saj je popotnik!“

„Čuden popotnik!“ se je zasmejala dekla; vzela je svečo, zazéhala nastežaj ter šla spat. Ostala sva sama za pečjo, vino je bilo pred nama na mizi. Martin se je nagnil k meni; govoril je tišje, zamolklo šepetaje, kakor da bi govorila iz njegovega zbezanega srca sama ta noč, tako samotna in tesnobna.

„Saj nisem bil v horjulski dolini... kaj bi tam? Rekel sem kar tako... da bi ne izpraševali... ne poizvedovali po njem, siromaku... Bil sem čisto na drugi strani, tam pod Kamnikom; od ondod sem prišel. Blizu Črnuč se mi je pridružil. Spočetka ga nisem spoznal; mislil sem, da je le moja senca, ki se majé in ziblje pod tem sivim soncem. Dotaknil se me je, pobožal me je z dlanjo po rami; takrat sem ga pogledal natanko in sem videl, kdo da je. Zbolelo me je v srcu, da nikoli še ne tako. Postaral se je bil od sile; čisto siva je bila brada, prej tako lepa in svetla; oči

so bile objokane, kalne, rdeče obrobljene vsenaokoli. Suknja je bila že vsa preperela, visela je v cunjah od njega, tresel se je od mraza; hodil je ob dolgi pastirski palici; opotekal se je, pogrezal se, padal na kolena, ker je bil truden od take poti in najbrž tudi lačen. Smilil se mi je, pa kaj bi bil storil, kaj bi mu bil dal? Prijel sem ga pod pazduho, da bi mu malo pomagal, pa mi je samemu že zmanjkovalo. Na Posavju naju je zalotil mrak. Ob cesti sva ugledala vojaka, ki je stal tam z bajonetom ter naju meril z temnim očesom. Tovariš me je potegnil za rokav in mahnila sva jo kar preko polja, gazila sva nacélo, padala, Bog se usmili. On pa ni jeknil, ni potožil z besedo ne. Tam, prav blizu, se je prikazala topla lučka; krenil sem tja, da bi se ogrela, pa se je ves tresel in me je vlekel stran. Bal se je ljudi; in jokal je brez nehanja, še roka mu je poihtevala...“

„Kdo je bil ta popotnik?“

Nagnil se mi je prav do ust.

„On sam je bil!“

Spreletelo me je od lic do nog, kakor strah pred nečim silnim, kar je blizu, že tik pred durmi.

„On sam je bil... Jezus...“

Molčala sva. Nazadnje me je pogledal naravnost s svojimi sinjimi, otroškimi očmi in se je zaupljivo nasmehnil.

„Jaz pa sem mu potožil vse... tudi zaradi tiste skodelice sem mu potožil...“

Drugo jutro ga ni bilo ne v hlevu, ne pod kozolcem, izgubil je; in mislim, da ga ne bo nikoli več.

(Dalje prihodnjic)

Franc Tomasch: z njim umrl velik narodnjak

Bil je šele 40 let mlad, pa ga je pobrala na Novega leta dan kruta bolezen, ki jo je z neizmerno potrpežljivostjo že dolgo prenašal: Franc Tomasch, pd. Štrekeljev Francej, znani čevljarski mojster iz občine Žitara vas.

Pretrajljiv je bil tudi pogreb zadnji četrtek: trije duhovniki so sodelovali, ko so prepuščali truplo priljubljenega rojaka rodni zemlji.

Maševal je župnik Ostravski, so-maševal žitarski župnik Nagele, pridigal pa je dekan Kristo Srienc. V svojem nagovoru je predočil žalnim gostom roman, ki ga piše življenje, ki ga sooblikujejo okolica in drugi ljudje, končno besedo pa ima Bog.

V imenu Narodnega sveta koroških Slovencev ter slovenske liste se je od rokaja Franca Tomascha

poslovil član občinskega predstojništva Joza Golavčnik. Samotni in ubogi smo postali ob smrti tega človeka, je dejal Golavčnik. Zahvalil se mu je za odkrito prisrčno sodelovanje v narodnem, društvenem in farnem delovanju kot zaupnik NSKS, kot odličen pevec društvenega zbora „Trta“ v Žitari vasi in kot nepogrešljiv pevec farnega cerkvenega zbora. Vsi so rajnega poznali kot socialno pošteno čutečega človeka in prijatelja, ki je odklanjal vsako krivico.

V imenu cerkvenega farnega sve-

ta ter cerkvenega zbora se je rajnemu na odprtem grobu zahvalil občinski odbornik Jože Urh. Dejal je, da so si voščili še vesele praznike ter uspešno novo leto, vendar žalostni, ker so iz bolnišnice izvedeli, da za Franca Tomascha ni več pomoči. Božične pesmi so tako postale tudi žalostinke; Urh je opozoril udeležence pogreba na pesem „Rajske strune“, kjer se je pokojni profiliral s svojim lepim bas-solom. Urh je navzlic veliki izgubi v cerkvenem zboru prosil mladino, naj mu tudi ona pristopi.

V Bilčovsu teče trenutno zelo uspešna razstava fotografij, ki so jo pripravili društveniki. Razstava je odprta še v soboto in nedeljo. Obisk vsakomur priporočamo. Obširno poročilo prihodnjic.

70 let prosvete v Šentjanžu

(Nadaljevanje s 5. strani)
Malle, pd. Rotič, Rezika in Marija Malle, Rudi Švajger, Egidij Hafner, Hanzi Incko, Gregor Wieser, Martin Strugar ter Lorenc Hafner.

sočletnega rajha, h kateremu so mnogo doprinesli prav prej omenjeni, se je društvo že takoj leta 1945 obnovilo. Na prvem povojnem občnem zboru se je izvolil

Moški pevski zbor „Kočna“ iz Sveč pod vodstvom dr. Antona Feiniga

V boju proti fašizmu so padli v partizanih Janez Wester, Egidij Hafner, Rezika Male ter Toni Lesičnik.

Po zlomu tako imenovanega ti-

sledni odbor: predsednik je postal Janez Weiss. Društvene prostore je dal na razpolago brezplačno gostilničar in društveni odbornik Miha Gabriel, to do dozi-

Koroški Slovenec Ivan Grančnik...

(Nadaljevanje s 3. strani)
maserja Ivana Grančnika zelo zadovoljni in da zato obžalujejo, da se je moral po sklepu ministrstva za narodno zdravje umakniti ne-državljanu Rusu, ki pri njih, gostih kopalnišča, ne uživa nobenega priznanja niti simpatije.

Po takih in podobnih pripetijah je Ivan Grančnik potlej živel pri družini svoje hčerke Roze, poročene Grafenauer, kjer se je popolnoma posvetil delom v hiši in okrog nje, zlasti pa svojima vnukinjama Jerici in Mariji.

Ivan Grančnik je bil in tudi ostal vse življenje zvest privrženec življenjskih načel Sebastijana Kneippa, prav tako pa tudi njegove metode zdravljenja z vodo. Zato pa je tudi v njegovi družini vladal vselej Kneippov duh. Strog je bil pri prehrani, ki je popolnoma ustrezala Kneippovim predpisom, in sicer so Grančnikovi za zajtrk imeli sladko kavo in črni kruh nama-zan z medom, za malico sadje, za

kosi'lo zelenjavo s cmoki ali testeninami, za večerjo, kolikor je še ostalo od kosila, ali pa kavo z žganci; meso je prišlo na mizo kvečjemu dvakrat na teden.

Kneippovsko prehrano je Ivan Grančnik seveda združeval z metodami telesnega utrjevanja: tako so npr. morali poleti vsi člani družine pred zajtrkom bosu teptati rosno travo ali deteljo, pozimi pa tekati (bosu) po snegu. Nadalje so Grančnikovi poleti nabirali zdravilna zelišča: smetliko (Euphrasia stricta) za pripravljanje očesnih kopeli zoper očesno vnetje in utrujenost oči po napornem delu ali branju, pelin (Artemisia absinthium) in tavžentrože (Centaurium minus) pri neješčnosti, nadalje arniko (Arnica montana) in jo namakati v vinskem cvetu za izvleček (tinktura) arnike, s katerim je Ivan Grančnik zdravil „odprte“ rane. Zele je cenil lipovo cvetje (Tilia platyphyllos) za čaj ob prehladih, pa zoper kašelj. Mlade koreninice

kopriv so rabili v izvlečku vinskega cveta za masažo lasišča. Zdravnika Grančnikovi menda sploh ni bilo potrebno nikoli klicati, saj so se pred boleznimi uspešno varovali po Kneippovih nasvetih, za boleznimi pa po njegovi zdravilni metodi. Če je kdo v družini dobil vročino, so zadoščali Priebnitzovi obkladki, ali pa prsni ovitek, namreč pol ovitka ali celotni ovitek (vsega telesa). Ivan Grančnik sam je bil malone abstinent, le tu pa tam je prišel kak kozarček dobrega vina na mizo, vendar bolj zaradi ljubega zdravja. Sicer je tudi kadil, pa samo pipo.

O Kneippu je Ivan Grančnik govoril vselej z velikim spoštovanjem, saj je bil do dna duše prepričan, da je njegova zdravilna metoda zares pravilna. Čeprav se je dolga leta mudil na Zgornjem Avstrijskem, je ostal do zadnjega diha zaveden Slovenec; vsa leta je bil naročen na koroški slovenski časopis „MIR“ in se z vsemi svojimi močmi žrtvoval za svojo ožjo domovino — Koroško.

(Iz koledarja celjske Mohorjeve)

seti brat“, „Lumpacij Vagabund“, „Svet brez sovraštva“, „Trije tički“ ter še in še drugih manjših skečev in enodejank.

Ideološka cepitev koroških Slovencev pa je leta 1948 zavrla in ohromila tudi kulturno dejavnost društva.

Po upokojitvi dr. Lučovnika je prišel g. župnik Jože Vošnjak. Njegov idealizem in marljivost sta v naslednjih letih na kulturnem področju rodila lepe sadove. Predvsem odrska dejavnost je bila razgibana. Višek teh prizadevanj je bila uprizoritev „Škofjeloškega pasijona“ v Šentjanški farni cerkvi. V sodelovanju s sedanjim predsednikom društva Hanzijem Weissem si je župnik Vošnjak ustvaril s tem pasijonom trajen spomin. Pevska dejavnost pa se je širila in poživila s cerkvenim pevskim zborom. Danes le-tega vodi dir. Erik Užnik. Z ubranim petjem prepevajo v cerkvi, na pogrebi in seveda tudi na drugih vaških in občinskih slavljih.

Društvo je v zadnjih letih le sporadično prirejalo izključno lastne prireditve kot so igre: „Razvalina življenja“ in „Dnevnik Ane Frank“. V dobrem spominu pa nam je še igra „Grozna jagoda v soncu“.

Da naše društvo ne dela samo na gledališkem področju, o tem pričajo predvsem prizadevanja za prijave k dvojezičnemu pouku, intervencije za ohranitev ljudske šole v Šentjanžu, neštete zahteve po dvojezičnem otroškem vrtcu na Bistrici in druge aktivitet. Na žalost imajo koroške oblasti tako v občini samih kakor tudi koroška deželna in avstrijska vlada vse premalo, ali bolje rečeno skorajda nič razumevanja za naše probleme. Žal še zmeraj s klobukom v roki prosjajmo za naše pravice. Tako ne moremo mimo v začetku citiranih besed: ... ne smemo biti zadovoljni s tako krivico, ki nam jo deli vlada v očividni pogin koroških Slovencev...

Prireditve

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA
vabi na
PREŠERNOVO PROSLAVO
v počastitev slovenskega kulturnega praznika

v četrtek, 8. 2. 1979, ob 19. uri v dvorani „Aula slovenica“, Celovec, Paulitschgasse 5-7.

- Slavnostni govor
- Recitacije
- Glasbeni vložki

JAZZ-GIMNASTIKA
za žene in dekleta

Prireditelj: Slovenska športna zveza in krajevni odbor slovenskih žen v Železni Kapli

Kraj: Glavna šola v Železni Kapli
Čas: sreda, 10. 11. 1979, ob 19.30

KATOLIŠKI DELOVNI ODBOR
referat za žene

vabi na
OBIČAJNI TEČAJ ZA ŽENE
IN MATERE

Čas: 13. 1. 1979, od 9. do 18. ure
Kraj: Dom prosvete v Tinjah

Tema: „Kako pospeševati zbranstvo in ustvarjalnost otroka?“

Zbranstvo in ustvarjalnost odločilno vplivata na otrokov uspeh v šoli. Učitelji mnogokrat tožijo, da otroci ostanejo le nekaj časa koncentrirani. Odločili smo se za letošnjo temo zato, da Vam, drage matere, nakažemo nekaj možnosti, kako pomagati svojim otrokom.

Predava: učiteljica Milena Pipp

11. SANKAŠKA TEKMA

v nedeljo, 14. 1. 1979. Start ob 12.30 pri Gregoriču v Lepeni. Podelitev nagrad pri Raztočniku v Lepeni.

Zveza slovenske mladine v Bilčovsu vabi ob zaključku razstave na

SKIOPTIČNO PREDAVANJE
O BILČOVSU IN OKOLICI

v nedeljo, 14. 1. 1979, ob 19. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Predavata: Toni Valentinič in Hanzi Rajhman.

Katoliška visokošolska družina — Celovec

V četrtek, 18. januarja 1979
Univ. prof. dr. Friedrich HEER govori k temi:

„STVARITELJSKA PAMET“

Univerza za izobraževalne vede, Celovec, Predavalnica 1, ob 19.30.

PESNIŠKI BRALNI VEČER
S PETROM MARGINTERJEM

V torek, 23. januarja 1979

Uvodna beseda: p. Alfred Focke SJ Dom Severin, Viktringer Ring 34, ob 19.30.

GOSTILNIČARJI, DRUŠTVA
ter ŽENINI!

Če želite za vaše prireditve ansambel, ki vam poje v obeh deželnih jezikih, tedaj kličite telefonsko številko 0 42 22 / 34 93 95, vsak dan od 14. ure naprej.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužec Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.